

Een stroming van informatie en discourses

Een media analyse over de overstromingen in Limburg 2021

Figuur 1: Overstroming in Zuid-Limburg (Waterschap Limburg, 2021).

Daniek Sanders (s1083286)

Bachelor Thesis Geografie, Planologie en Milieu (GPM)
Nijmegen School of Management
Radboud Universiteit Nijmegen

Dr. M. Kaufmann

Augustus 2024

Woordenaantal: 23.191

Radboud Universiteit Nijmegen

Abstract

Deze thesis onderzoekt de mediaframing van de discours rondom de overstromingen van Limburg in 2021. Er is gebruik gemaakt van de Core Framing Tasks - diagnostic, prognostic, en motivational framing - van Benford en Snow. Hiermee is geanalyseerd hoe krantenartikelen van verschillende dagbladen, geschreven tussen juli 2021 en april 2024, aankeken tegen de gebeurtenissen, oorzaken en gevolgen van de overstromingen en welke actoren een rol hebben gespeeld in het vormen van een bepaalde discours over deze onderwerpen.

Analyse van diagnostic framing wijst consequent uit dat klimaatverandering de belangrijkste oorzaak is van de overstromingen in Limburg in 2021. Dat klimaatverandering de oorzaak is, wordt door meerdere actoren benoemd en bovendien bevestigd door onderzoeken van het IPCC en het KNMI. Het prognostic frame richtte zich voornamelijk op welke maatregelen er genomen kunnen worden om overstromingen in de toekomst beter op te vangen of te voorkomen. Deze zijn ingedeeld aan de hand van de vijf STAR-FLOOD strategies. Bij de Risk prevention strategie waren alle actoren het erover eens dat er meer gedaan moet worden om klimaatverandering tegen te gaan, met nadruk op het verminderen van CO₂-uitstoot en energiezuiniger leven. Experts pleitten binnen de Flood defence en Flood mitigation strategieën voor herinrichting van Zuid-Limburg, waarbij zowel primaire als secundaire waterkeringen verbeterd moeten worden, en woningen beter bestand moeten zijn tegen overstromingen. De Flood preparation strategie benadrukte de noodzaak van evacuatie- en veiligheidsplannen voor toekomstige overstromingen. In de Flood recovery strategie werd duidelijk dat schadevergoedingen in de toekomst efficiënter moeten worden afgehandeld. Het motivational frame liet zien dat hoewel overheidsinstanties verantwoordelijk zijn voor de meeste maatregelen, ook burgers en bedrijven een rol kunnen spelen in de uitvoering van kleinere aanpassingen.

Uit de analyse bleek dat het per krant verschilde welke actoren het meest geïnterviewd werden. Over het algemeen waren specialisten en wetenschappers de belangrijkste actoren in de geanalyseerde kranten, en zij vaak hun mening gaven over diverse onderwerpen. Ook gedupeerden, verzekeraars en leden van het kabinet en de overheid zijn regelmatig geïnterviewd.

De toepassing van Framing Strategies op de resultaten toonde aan dat Frame Amplification, Bridging, en Extension goed toepasbaar zijn op de discourse binnen het diagnostic frame, aangezien klimaatverandering, hoewel een indirecte maatschappelijke kwestie, werd gepresenteerd als de enige oorzaak van de overstromingen. Frame Transformation werd toegepast in het motivational frame, waarbij de overheid als enige actor werd aangewezen om maatregelen te nemen, terwijl andere actoren eveneens een rol kunnen spelen in het voorkomen en beter opvangen van overstromingen.

De resultaten laten zien dat onderzoeken en actoren de discourse in de media beïnvloeden en eentonig maken. Dit oefent dan weer invloed uit op de publieke percepties en hopelijk ook op toekomstig beleid rondom waterveiligheid in Zuid-Limburg.

Inhoudsopgave

Abstract	2
1. Inleiding	5
1.1. Probleemstelling.....	5
1.2. Doel- en vraagstelling	5
1.3. Maatschappelijke relevantie.....	6
1.4. Wetenschappelijke relevantie	7
2. Theoretisch kader	9
2.1 Literatuur review	9
2.2 Theoretisch framework	12
2.2.1 Framing strategieën, frame vorming en -setting	12
2.2.2 Core Framing Tasks	13
2.2.3 Flood Risk Management Strategies	14
2.3 Operationalisatie	15
2.4 Conceptueel model	16
3. Methodologie	17
3.1. Onderzoeksaanpak	17
3.2. Dataverzameling	17
3.3. Data-analyse	19
4. Resultaten.....	22
4.1 Resultaten diagnostic framing	22
4.1.1 Context van de overstroming	22
4.1.2 De oorzaak van de overstroming.....	24
4.2 Resultaten prognostic framing	26
4.2.1 Risk prevention	27
4.2.2 Flood defence	29
4.2.3 Flood mitigation.....	31
4.2.4 Flood preparation	32
4.2.5 Flood recovery	34
4.3 Resultaten motivational framing	37
4.3.1 Overheidsinstanties	37
4.3.2 Burgers, organisaties en bedrijven	39
4.4 Verdere resultaten.....	39
4.4.1 Framing Strategies	39
4.4.2 Verdere resultaten Core Framing Tasks	40
4.4.3 Resultaten kranten	41

4.4.4 Verdere resultaten actoren.....	42
5. Conclusie	44
6. Discussie	46
7. Reflectie en vervolgonderzoek	47
7.1 Reflectie.....	47
7.2 Vervolgonderzoek.....	48
8. Bronvermelding	49

1. Inleiding

1.1. Probleemstelling

Het klimaat in Nederland is aan het veranderen. Dat is te merken aan de toename van extreme hitte, droogte en neerslag. De frequentie en intensiteit van weerextremen zijn toegenomen als gevolg van door de mens veroorzaakte klimaatverandering. Hoe frequent en hoe heftig deze extremen zullen voorkomen in de toekomst, ligt aan hoeveel broeikasgassen men blijft uitstoten (KNMI, 2023).

Een voorproefje van de weerextremen waar Nederland vaker mee te maken krijgt in de toekomst, werd vertoond in juli 2021. In deze maand werden zowel België, Duitsland, Luxemburg als Nederland getroffen door zware overstromingen als gevolg van extreme neerslag. Op 13 en 14 juli was er in Zuid-Limburg lokaal al meer dan 160 mm neerslag gevallen binnen 48 uur. In de Ardennen en de Eifel lag dit getal nog wat hoger; hier was zelfs 250 mm binnen 48 uur gevallen (Asselman et al., 2022). De extreme neerslag in Noordwest-Europa zorgde ervoor dat het waterpeil in de Nederlandse rivieren en aangrenzende beken tot een recordhoogte kwam te staan. Uiteindelijk was de waterafvoer te hoog, waardoor de rivieren en beken buiten de oevers traden en er lokale overstromingen en wateroverlast ontstond (Deltares, 2023).

Door de klimaatveranderingen zal het vaker voorkomen dat er extreme neerslagbuien zullen vallen, net als in juli 2021 is gebeurd. Voorspeld wordt dat in 2050 de kans op zulke extreme buien drie keer zo groot zijn dan nu en in 2085 kan dit zelfs zes keer zo groot zijn. Ook wordt voorspeld dat de intensiteit van de buien in de komende jaren zal gaan toenemen doordat er bij een warmer klimaat meer vocht in de atmosfeer getransporteerd kan worden (Asselman et al., 2022). Nederland zal als delta van twee grote rivieren zich beter moeten gaan voorbereiden op het vaker voorkomen van hoge waterstanden in de rivieren en het vermijden of beperken van overstromingen. Hoge waterstanden en overstromingen zijn namelijk niet te voorkomen. Vooral in Limburg zal men extra maatregelen moeten invoeren, aangezien het een heuvelachtig gebied is. Wanneer er veel neerslag valt, zal dit naar het dal stromen waardoor hier een ophoping van regenwater ontstaat. Hierdoor zullen laaggelegen dorpen en woonwijken meer risico lopen op overstromingen. Er zullen dus aanpassingen gemaakt moeten worden in de waterinfrastructuur om water beter vast te houden en te bergen om zo de inwoners beter te beschermen tegen de effecten van klimaatverandering (Deltares, 2023).

De media speelt een grote rol in het verslagleggen en informeren rondom gebeurtenissen als de overstromingen in Limburg in 2021. Via de media worden meningen van experts en belangrijke onderzoeken gepresenteerd aan de mensen. De media selecteren zelf welke actoren ze spreken, welke onderzoeken belicht worden en op welke manier ze belicht worden. Hierdoor kunnen ze zelf bepalen met welke discourse en framing de gebeurtenis beschreven wordt en beïnvloeden welke opvattingen mensen hebben over de overstromingen. Dit heeft dan ook weer invloed op de discourse over de gebeurtenissen rondom de overstroming, over welke maatregelen er genomen moeten worden en wie deze maatregelen uit moet voeren (Carter, 2013). Om te begrijpen welke discourse de krant gebruikt om naar deze naar deze frames te kijken en of de discourse rondom de overstromingen in Limburg in 2021 binnen de frames is veranderd, is het nuttig om dit onderzoek uit te voeren.

1.2. Doel- en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is om te kijken wat de discours binnen een bepaald frame in de media is over de overstromingen in Limburg in 2021. In de media komen veel actoren aan het woord die hun opinie en kennis delen over een bepaald onderwerp. Door verschillende media te analyseren, kunnen al deze verschillende discourses over de overstromingen in Limburg in 2021 verzameld worden. Aan de

hand hiervan kan geanalyseerd worden in welke frame deze discourses thuishoren en kan er gekeken worden naar welke opvattingen overheersend zijn en of er een verandering in de discours heeft plaatsgevonden. Een medium is echter niet objectief; het is een sociaal construct. Er wordt altijd met een bepaalde framing gekeken naar gebeurtenissen zoals de overstromingen in Limburg. Het medium kan zelf kiezen welke perspectieven wel en niet belicht worden in hun artikelen, waardoor ze voor bepaalde opvattingen binnen de samenleving kunnen zorgen (Carter, 2013). Met dit onderzoek wordt er daarom via diverse kranten met een verschillende politieke stroming gekeken naar wat de heersende discourses binnen bepaalde frames over de overstromingen in Limburg zijn en of ze door de tijd heen zijn veranderd.

De onderzoeksvraag die in dit onderzoek centraal staat luidt als volgt: Hoe is binnen de drie Core Framing Tasks de discours over de overstromingen in Limburg van 2021 in de media veranderd tussen juli 2021 en april 2024?

De onderzoeksvraag wordt beantwoord aan de hand van drie deelvragen. Deze deelvragen zijn gebaseerd op de Core Framing Tasks theorie van Benford en Snow (1988), die gebruikt wordt in dit onderzoek. Met deze theorie wordt aan de hand van diagnostic, prognostic en motivational framing geanalyseerd welke discours een medium heeft. Een verdere uitwerking hiervan is te zien bij hoofdstuk 2, 'Theoretisch kader'. De drie deelvragen zijn als volgens geformuleerd:

1. Wat is de oorzaak van de overstroming in Limburg in 2021 volgens verschillende actoren in de media?
2. Welke oplossingen worden door verschillende actoren in de media benoemd voor de problemen rondom de overstromingen in Limburg in 2021 en waarom is dit de juiste oplossing?
3. Hoe wordt er door de actoren in de media gekeken naar de governance stappen rondom de overstromingen in Limburg in 2021?

1.3. Maatschappelijke relevantie

Dit onderzoek over de overstromingen in Limburg van 2021 kan een waardevolle bijdrage leveren aan het begrip van deze gebeurtenis en de maatschappelijke consequenties, conflicten en onenigheden ervan. Er zijn drie punten waarom dit onderzoek relevant is. Ten eerste heeft de media, zoals eerder benoemd, een grote invloed op hoe mensen binnen de samenleving tegen een bepaald probleem aankijken. Door te analyseren welke perspectieven de media wel of niet belicht omtrent de overstromingen en met wat voor een framing een medium naar de overstromingen kijkt, kan herleid worden waarom mensen een bepaalde mening over de overstromingen in Limburg in 2021 hebben. Om deze reden is dit onderzoek dan ook nuttig voor beleidsmakers, bewonersgroepen en maatschappelijke actoren, aangezien zij met bepaalde opvattingen van mensen moeten handelen.

Ten tweede kunnen belanghebbenden, door te bestuderen hoe media rapporteren over de overstromingen, beter begrijpen hoe bepaalde informatie werd verspreid en welke discourses als belangrijk werden beschouwd. Hierdoor kunnen de maatregelen rondom rampenbestrijding verbeterd worden. Dit onderzoek is dan ook goed te koppelen aan het dertiende doel van de Sustainable Development Goals (SDG's). De SDG's bestaan uit zeventien doelen die er samen voor moeten zorgen dat er een groenere en betere wereld ontstaan wanneer alle landen deze doelen halen. Ze zijn opgesteld door de Verenigde Naties en in 2015 aangenomen door alle 193 landen die lid zijn van de Verenigde Naties (SDG Nederland, 2023). Het dertiende SDG gaat over dat men dringend actie moeten ondernemen om klimaatverandering en haar impact te bestrijden. Hierdoor zullen samenlevingen weerbaarder zijn tegen de gevolgen en veerkrachtiger zijn wanneer er een ramp is gebeurd. Sub doel 13.3 gaat onder andere over dat de institutionele capaciteit rondom klimaatverandering verbeterd moet worden met betrekking tot mitigatie, adaptatie, impactvermindering en vroegtijdige

waarschuwing. Dit betekent dat er betere vaardigheden, kennis en middelen ontwikkeld worden om maatregelen rondom klimaatveranderingen beter te implementeren. Dit onderzoek kan dan ook direct worden gekoppeld aan SDG 13.3 doordat het inzicht geeft in hoe klimaatverandering en daaruit voortvloeiende rampen, zoals overstromingen, worden gepresenteerd in de media. Door te analyseren hoe de media over deze onderwerpen bericht, kan er meer inzicht worden verkregen over de hoe het publiek wordt geïnformeerd over klimaatverandering en gerelateerde risico's. Ook kan er gekeken worden hoe men spreekt over de aanpak rondom waarschuwingen en evacuatie tijdens de overstroming in Limburg 2021 en kunnen er hierdoor verbeteringen in de berichtgeving en aanpak worden doorgevoerd. Verder zullen in de media veel specialisten en wetenschappers hun mening uiten over wat goede maatregelen zijn met betrekking tot klimaatmitigatie en -adaptatie voor het gebied. Door deze meningen en kennis over bepaalde zaken in overweging te nemen, kan er beter beleid ontwikkeld worden en kunnen er meer bewoners worden aangespoord om hun woonomgeving overstromingsbestendig in te richten, zodat de leefomgeving minder kwetsbaar wordt voor de gevolgen van klimaatverandering.

Als laatste kunnen beleidsmakers door verschillende perspectieven in de media te analyseren beter rekening houden met de verschillende behoeftes wat betreft overstromingen en rampenbestrijding binnen een samenleving, aangezien deze weerspiegeld worden in de verschillende perspectieven van media. Ze kunnen dan ervoor kiezen om hun beleid hierop aan te passen en ze kunnen hun communicatie verbeteren richting de samenleving. Verder wordt er door dit onderzoek uitgezocht hoe bepaalde discussies over de loop van tijd zijn veranderd. Zo zouden de overstromingen eerst als een ongelukkige natuurramp gezien kunnen worden, maar kan het perspectief in de loop van tijd verschuiven naar een fout van de overheid. Ook kan er gekeken worden of bepaalde rapporten of uitspraken specialisten een invloed hebben gehad op de verschuiving van de perspectieven.

1.4. Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek kan een bijdrage leveren aan de wetenschap doordat er een onderzoek uitgevoerd gaat worden wat nog niet eerder gedaan is voor deze casus. Er zijn al veel verschillende soorten onderzoeken gedaan die passen bij dit onderzoek. Allereerst zijn er verschillende onderzoeken gedaan naar overstromingsveiligheid van gebieden in Nederland. Zo is er door De Bruijn en Klijn, De Moel et al. en Van Rijswijk et al. onderzoek gedaan naar gebieden in Nederland die kwetsbaar zijn voor overstromingen, waarbij Limburg door de ligging, economische waarde en bevolkingsdichtheid als een veilig gebied beschouwd werd (De Bruijn & Klijn, 2009; De Moel et al., 2011; Van Rijswijk et al., 2016). Verder hebben Baan en Klijn een onderzoek gedaan naar rampmanagement, maar in dit onderzoek werd Limburg wederom gezien als een veiliger gebied in Nederland (Baan & Klijn, 2004). Toch is gebleken dat Limburg een kwetsbaar gebied was waarbij de economische schade ook erg groot bleek te zijn. Hoe de discourse over de kwetsbaarheid van Limburg is veranderd, zal in mijn onderzoek benoemd worden.

Ten tweede zijn er een aantal media analyses uitgevoerd over overstromingen. Zo hebben Solman & Henderson (2018) een Critical Discours Analyse gedaan voor de overstromingen van 2015 in het Verenigd Koninkrijk en India. Hierbij werd gekeken naar de verschillen in hoe de media over de overstroming communiceerde in beide landen. Ook is er een media analyse over een langer termijn gedaan over de aanpassingen in beleid na de overstromingen in Nederland en Polen. Er is een analyse gedaan over het belang van de framing van de overstromingsgebeurtenis, het gebruik ervan door verschillende actorgroepen en de mate waarin regelingen daadwerkelijk veranderen (Kaufmann et al., 2016). Hiervoor zijn geselecteerde kranten geanalyseerd volgens de drie Core Framing Tasks; dezelfde methode als die tijdens dit onderzoek toegepast gaat worden.

Als derde zijn er al een aantal onderzoeken gedaan naar eerdere overstromingen in Limburg. Zo hebben Parmet en Burgdorffer de overstromingen in Limburg in 1993 en 1995 geanalyseerd door hydrologische feiten rond de overstromingen te analyseren, met focus op operationele voorspellingen van de waterstanden. Hierbij kwamen ze tot de conclusie dat het geven van vroegtijdige waarschuwingen noodzakelijk is wanneer hoogwaterstanden over kunnen gaan in overstromingen (Parmet & Burgdorffer, 1995). Wind et al. (1999) heeft een onderzoek gedaan naar dezelfde overstromingen en hierbij gekeken naar waarom er een verschil in schade is tussen de overstromingen in 1993 en 1995. Dit kwam doordat men vroegtijdiger werd geïnformeerd over de hoogwaterstanden die tot overstromingen zouden leiden, wat dus aansluit bij het advies van Parmet & Burgdorffer. Het geven van vroegtijdige waarschuwingen is dus belangrijk, maar belangrijker is om de overstromingen zo veel mogelijk te beperken. Poussin et al. heeft daarom gekeken naar adaptatie strategieën voor het stroomgebied van de Maas om de risico's tot overstroming te verkleinen voor de inwoners en er is dan ook dringend geadviseerd om adaptatiemaatregelen in te voeren in Limburg (Poussin et al., 2012). Of er genoeg met deze adviezen is gedaan door beleidsmakers en bewonersgroepen, zal hoogstwaarschijnlijk benoemd worden door actoren die in de media spreken.

Als laatste zijn er verschillende onderzoeken gedaan na de overstromingen in Limburg van 2021. Zo is er in 2021 al een groot onderzoek gedaan door verschillende Nederlandse Universiteiten, het KNMI, Deltaris, HKV Lijn in Water en het Erasmus MC naar de oorzaak van de overstromingen, welke schade dit had toegebracht aan het landschap, hoe de evacuaties en de intreding van de noodmaatregelen verliepen, voor welke gezondheidseffecten de ramp heeft gezorgd en welke gevolgen de overstromingen hebben gehad in België, Duitsland en Luxemburg (Task Force Fact Finding hoogwater 2021, 2021). Koks et al. heeft hierop aansluitend nog specifiek onderzoek hoe veel schade de overstromingen in 2021 hebben toegebracht aan de infrastructuur in de getroffen regio en heeft De Jong et al. een uitgebreid onderzoek gedaan naar de gezondheidseffecten op korte termijn voor de getroffen mensen (Koks et al., 2022; De Jong et al., 2023). In tegenstelling tot dit onderzoek zijn deze onderzoeken kwalitatief en daardoor meetbaarder en wordt er in dit onderzoek meer gekeken naar patronen en discoursen van actoren die een mening hebben over deze kwalitatieve, meetbare gegevens.

Zoals te zien is, zijn er veel verschillende soorten onderzoek over overstromingen uitgevoerd, met en zonder media analyse. Er is echter nog nooit een media analyse uitgevoerd wat betreft de overstromingen in Limburg in 2021. Hiermee zal dit onderzoek een bijdrage leveren aan de wetenschap.

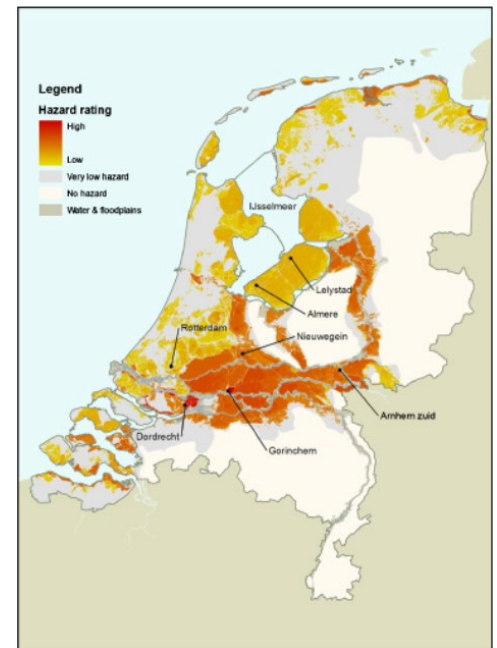
2. Theoretisch kader

2.1 Literatuur review

In de wetenschappelijke relevantie is zojuist besproken welke onderzoeken zijn uitgevoerd en waarom ze aansluiten bij dit onderzoek. Hier zal nu wat dieper op worden ingegaan.

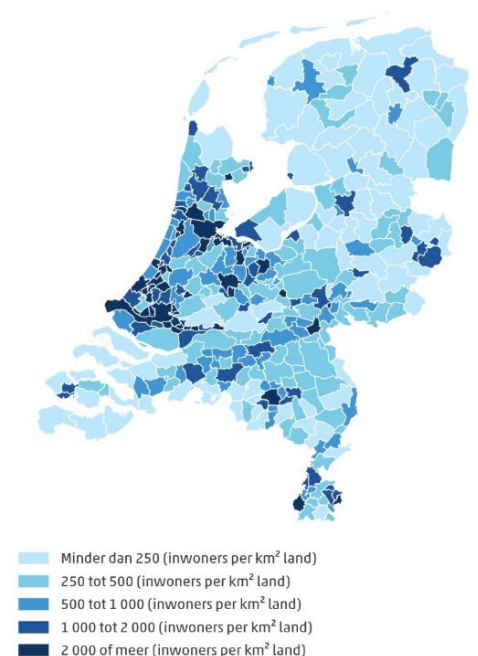
Zoals eerder behandeld zijn er al veel onderzoeken gedaan over overstromingen in Nederland, aangezien het land er al veel mee te maken heeft gehad in het verleden. Hierbij viel het op dat Limburg in geen enkel onderzoek werd gezien als een kwetsbaar gebied wat risico liep op overstromingen. De Bruijn en Klijn wilden met hun onderzoek beter te begrijpen welke plekken een hoog risico lopen opdat het kan overstromen. Via een kaart (figuur 2) is in Nederland ingedeeld in gebieden die een laag tot hoog risico lopen, gebieden die een heel laag risico lopen en gebieden die geen risico lopen om te overstromen. Hierbij werd Limburg door De Bruijn en Klijn niet werd aangewezen als een kwetsbaar gebied. In dit onderzoek is Nederland ingedeeld op kwetsbaarheid door te kijken naar in welke gebieden overstromingen plotseling kunnen plaatsvinden en dus de waarschuwingstijd te kort is. Verder kijken ze naar waar veel steden, dorpen en steden liggen en of ze makkelijk veilige gebieden kunnen bereiken. De gehele provincie Limburg scoorde daar klaarblijkelijk goed op, aangezien op de kaart is aangegeven dat Limburg geen risico loopt (De Bruijn & Klijn, 2009).

Ook in het onderzoek van De Moel et al. over Nederlandse gebieden die kwetsbaar zijn geworden voor overstromingen in de 21ste eeuw, werd Limburg niet aangewezen als een kwetsbaar gebied, maar werd er wel geconcludeerd dat Nederland in zijn geheel veel kwetsbaarder is geworden en dat de gevolgen bij een overstroming vele male groter zijn geworden ten opzichte van de vorige eeuw. Wederom is in dit onderzoek vooral aandacht besteed aan de binnendijkse gebieden aan de kust en in het midden van Nederland, aangezien het hier de meeste economische groei en verstedelijking plaatsvindt. De Moel et al. verwachtte dan ook dat hier de grootste schade zou zijn voor de Nederlandse economie wanneer dit gebied overstroomt. Limburg wordt hierdoor volledig als een niet belangrijk gebied beschouwd (De Moel et al., 2011). Daarnaast heeft Van Rijswick et al. in 2016 een onderzoek gedaan over de flood risk management en governance in Nederland. Het onderzoek geeft inzicht over verandering in het beheer van overstromingsrisico's en de mate waarin het Nederlandse systeem maatschappelijke veerkracht tegen overstromingen beperkt of mogelijk maakt. In dit onderzoek is er tevens voor gekozen om Limburg niet te gebruiken als een specifieke case, aangezien ook in dit paper is gezegd dat Limburg een gebied is met een beperkt overstromingsrisico vanwege de minder hoge bevolkingsdichtheid en economische waarde (Van Rijswick et al., 2016). Dit waren bijzondere bevindingen aangezien ook in Limburg, met name rondom Maastricht een redelijk hoge bevolkingsdichtheid is (figuur 3).

Figuur 2: Risicogebieden Nederland (De Bruijn & Klijn, 2009)

Bevolkingsdichtheid, 2023

Figuur 3: Bevolkingsdichtheid Nederland in 2023 (CBS, 2024)

Verder is er door Baan en Klijn een onderzoek uitgevoerd naar rampmanagement door bijvoorbeeld het minimaliseren van schade tijdens een overstroming en het herstel na een overstroming. Men was ten tijde van dit onderzoek bezig met het instellen van calamiteitenpolders; stukken van de polder die tijdens hoge waterstanden onder water gezet kunnen worden zodat er meer ruimte is voor de rivier en omliggend land niet overstroomt. Om deze reden is er aan mensen in de polder gevraagd hoe ze leven met overstromingsrisico's en wat ervan vinden dat ze hieraan worden blootgesteld. In dit onderzoek is er dus wederom voor gekozen om de focus te leggen op de gebieden aan de kust of het midden van het land, terwijl Limburg in de jaren 90 ook last had van hoge waterstanden en hierdoor kwetsbaar was en risico liep. Wel wordt er gezegd dat mensen die in de buurt van een rivier wonen niet goed voorbereid zijn op eventuele overstromingen en de consequenties ervan, doordat de huidige samenleving nog nooit overstromingen hadden meegemaakt (Baan & Klijn, 2004).

In het Deltaprogramma van 2021, wat gemaakt is voor de overstromingen in Limburg, wordt er besproken dat er acht dijkversterkingsprojecten lopen en dat men kijkt naar of de dijken zelfs lager kunnen worden gemaakt. Daarbij was de norm bij 22 van de 45 dijken zelfs strenger dan noodzakelijk. Ook wordt er gekeken naar plekken voor rivierverruiming in de provincie. Limburg wordt zelfs als plek aangekaart waar men met zoetwateropslag kan gaan werken vanwege de zandgrond die in de bodem zit (Staf deltagcommissaris, 2020). Er is geen enkele aanwijzing te vinden dat er eventuele kwetsbare plekken in de provincie zijn waarbij het nodig is om de plek veiliger te maken. Blijkbaar vond men de regio veilig genoeg ingericht na het programma Maaswerken waarbij de rivier meer ruimte kreeg. Hierbij is de stroomgeul verbreed en verlaagd en zijn er meer uiterwaarden aangelegd of bestaande uiterwaarden verlaagd (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2024a).

De onderzoeken naar overstromingen in Nederland gaan allemaal vrijwel niet in op de provincie Limburg. Er zijn echter wel andere onderzoeken gedaan die specifiek in gaan op eerdere overstromingen in de provincie Limburg. Zo zijn er een aantal onderzoeken uitgevoerd na de hoogwaterstanden en overstromingen in 1993 en 1995. Parmet en Burgdorffer hebben toen de overstromingen geanalyseerd door hydrologische feiten rond de overstromingen te analyseren, met focus op operationele voorspellingen van de waterstanden. Verder werd er door hen voorspeld dat door klimaatverandering er vaker overstromingen zouden kunnen plaatsvinden. Door de neerslagtoename zijn er grotere piekdebieten die de rivieren moeten verwerken. Het geven van vroegtijdige waarschuwingen is volgens Parmet en Burgdorffer dan ook zeer belangrijk (Parmet & Burgdorffer, 1995). Verder heeft De Wind et al. heeft onderzocht waarom er een verschil in schade is tussen de twee overstromingen. De schade van de overstroming van 1995 lag ten opzichte van de schade van de overstroming in 1993 ongeveer 8% lager. Dit kwam doordat er 50% minder schade was aan huishoudelijke goederen. Dat hier minder schade aan was tijdens de overstromingen in 1995, kwam doordat de waarschuwingstijd voor de omwonende langer was dan tijdens de overstromingen in 1993. Dit was dankzij de ervaringen die zijn opgedaan na de overstromingen in 1993 (Wind et al., 1999). Poussin et al. heeft een aantal jaar later gekeken naar adaptatie strategieën voor het stroomgebied van de Maas om de risico's tot overstroming te verkleinen voor de inwoners. Wanneer er in de toekomst geen adaptatiestrategieën worden geïmplementeerd in Limburg, wordt er voorspeld dat het risico op overstromingen in 2030 twee tot drie keer groter wordt. De ruimtelijke ordeningsprojecten die uitgevoerd zouden gaan worden, zouden er samen al voor zorgen dat het risico voor overstromingen met 45% daalt. Het is enorm belangrijk volgens Poussin et al. om mensen aan te gaan moedigen om hun huizen overstromingsbestendig te maken en ook moeten de gemaakte adaptatie strategieën zo snel mogelijk geïmplementeerd worden (Poussin et al., 2012).

Naast dat er onderzoeken zijn gedaan over de overstromingen in 1993 en 1995, zijn er ook al een aantal onderzoeken gedaan naar de overstromingen in Limburg van 2021. Zo is er in 2021 al een groot

onderzoek uitgevoerd door verschillende instituten, waaronder verschillende Nederlandse Universiteiten, het KNMI, Deltaris, HKV Lijn in Water en het Erasmus MC. In dit onderzoek onderzocht men allereerst wat de oorzaak was van de overstromingen. Er is gekeken naar de neerslag die is gevallen, de afvoerstatistieken en de rol van klimaatverandering. Het is niet zeker te zeggen dat door klimaatverandering er een neerslag extreem was in juli 2021. Dat er een extreme hoeveelheid neerslag viel op 13 en 14 juli, is wel vast te stellen. In Schaesberg viel binnen 48 uur 158 mm neerslag en in Ubachsberg viel er zelfs 182 mm neerslag, wat uitzonderlijk hoge hoeveelheden zijn. In België en Duitsland viel er echter nog meer neerslag, wat zorgde voor een hoge afvoerpiek in de rivier de Maas en zijn zijtakken. Dat er een hoge afvoer zou komen in de rivier, werd pas duidelijk op 11 juli. Het werd uiteindelijk de hoogste afvoer van de Maas ooit gemeten. De belasting van primaire en secundaire waterkeringen zijn dan ook zeer hoog geweest, maar het systeem heeft over het algemeen goed kunnen functioneren. Wanneer het hoogwater echter langer had geduurd, weet men niet of de waterkeringen dit hadden volgehouden. Verder hebben de overstromingen het landschap flink aangetast. Zo zijn veel oevers geërodeerd en zijn veel woningen en bedrijven beschadigd. Op het moment van het schrijven van het rapport werd de totale schade op geschat tussen de € 350 – 600 miljoen (Task Force Fact Finding hoogwater 2021, 2021). Koks et al. heeft een jaar later ook onderzocht hoeveel schade de overstromingen in 2021 hebben toegebracht aan de infrastructuur in de getroffen regio. Veel wegen zijn beschadigd, 1000-2000 huishoudens zaten zonder stroom, 100-200 huishoudens hadden geen gas, 7000 huishoudens hadden geen telecommunicatie doordat kabels en vijf zendmasten waren beschadigd en er was extreem veel afval, zoals plastic maar ook veel takken, langs de oevers van de rivier. De schade hiervoor werd geschat tussen de €150 miljoen en €250 miljoen (Koks et al., 2022).

Verder is in het onderzoek van het Task Force Fact Finding hoogwater 2021 onderzoek gedaan naar de gezondheidseffecten van de overstromingen in Limburg in 2021. De belangrijkste psychische klachten die ondervonden werden, waren stress, bezorgdheid en angst. Ook waren er klachten van gastro-enteritis, respiratoire klachten, en infecties van de huid. Als risicogroep zijn kinderen en ouderen aangewezen. Daarnaast was er een drinkwatertekort doordat men niet wist of de drinkwatervoorziening was aangetast en geen risico wilde nemen. Verder was er een toename aan COVID-19 besmettingen doordat men moest evacueren en meer met elkaar in aanraking kwam (Task Force Fact Finding hoogwater 2021, 2021). De Jong et al. heeft in 2023 een uitgebreider onderzoek gedaan naar de gezondheidseffecten op korte termijn voor de getroffen mensen. Ook in dit onderzoek kwamen dezelfde psychische en fysieke klachten naar boven en werd er gesproken over meer COVID-19 besmettingen. Wat betreft de waterkwaliteit bleek nu dat het water niet aangetast is geweest door ziektes of andere bacteriën. Verder spraken veel mensen over blootstelling chemicaliën, ratten, muggen en schimmel bij het opruimen van hun huizen en straten, wat dus gelijk staat aan een slechte hygiënische staat (De Jong et al., 2023).

Het Task Force Finding hoogwater 2021 is ook ingegaan op hoe de evacuatie en de intreding van de noodmaatregelen verliepen. In alle gebieden waar gestreefd werd naar preventieve evacuatie, is dit grotendeels geslaagd. Vrijwel iedereen heeft tijdig het gebied kunnen verlaten en heeft opvang kunnen vinden. Mensen die zijn achtergebleven hebben op eigen kracht alsnog het gebied kunnen verlaten en er zijn hier dan ook geen slachtoffers gevallen. Ook zorginstellingen en ziekenhuizen zijn succesvol geëvacueerd. Verder hebben vele inwoners bijgedragen aan het treffen van noodmaatregelen. Burgerinitiatieven zijn bijvoorbeeld waardevol geweest voor het leggen van zandzakken. Ook zijn er lokale appgroepen gebruikt om kennis onder de bewoners te verspreiden en konden er hierdoor mensen gemobiliseerd worden. Als laatste is er in het onderzoek gekeken naar welke gevolgen de overstromingen hebben gehad in België, Duitsland en Luxemburg. In België en Duitsland hebben de overstromingen meer schade aangericht dan in Nederland en Luxemburg. Om meer te leren over deze verschillen is het belangrijk als de kennisinstituten in alle landen nog een keer bekeken worden,

waardoor er meer kennis over de situatie opgedaan kan worden en risico's verkleind kunnen worden (Task Force Fact Finding hoogwater 2021, 2021).

2.2 Theoretisch framework

In dit onderzoek wordt met framing gewerkt. Framing is een manier waarop bepaalde informatie wordt gepresenteerd om een bepaalde opinie uit te lokken bij het publiek. Door op een bepaald aspect van een onderwerp meer accent te leggen, wordt er geselecteerd welke informatie wordt benoemd. Hierdoor worden echter andere kanten van een onderwerp nauwelijks benoemd of zelfs niet belicht. Het is dus als het ware een soort lens waardoor men heen kijkt (De Vreese, 2005). Het is belangrijk om te kijken naar framing in kranten over de overstromingen in Limburg aangezien framing beïnvloed hoe de samenleving de situatie interpreteert en begrijpt. In de media delen veel verschillende actoren hun kennis en mening over bepaalde onderwerpen. Doordat de krant dus zelf kan kiezen welke kennis en meningen gedeeld worden, kunnen er bepaalde opvattingen en discourses ontstaan. Zo kunnen mensen, omdat de krant vanuit een bepaald frame informatie deelt, andere opvattingen hebben over de oorzaak, de gevolgen en de beste aanpak van de overstromingen. Door verschillende kranten te analyseren, kan er gekeken worden welke discourse overheersend is en of de discourse in de loop van de tijd veranderd doordat de krant vanuit een nieuw frame kijkt naar de situatie.

2.2.1 Framing strategieën, frame vorming en-setting

Goffman heeft in 1974 framing strategieën bedacht om verschillende levels en types framing die in het dagelijks leven plaatsvinden van elkaar te onderscheiden. Allereerst is Frame amplification is een strategie waarbij een bepaalde discourse extra wordt versterkt of benadrukt in de communicatie zodat percepties, attitudes en gedragingen van het publiek beïnvloed worden. Zo kan de media een bepaalde oorzaak van de overstromingen extra benadrukken waardoor het lijkt dat dit de enige oorzaak is van de overstromingen. Bij Frame bridging worden twee verschillende discourses met elkaar verbonden zodat er een brug geslagen kan worden tussen verschillende perspectieven of groepen in een communicatieproces. Er kan bijvoorbeeld door kranten een verband gelegd worden tussen de overstroming en andere relevante sociale of milieukwesties die niet direct met elkaar te maken hebben maar wel met elkaar kunnen samenhangen. Frame transformation is een strategie waarbij een bestaande discourse veranderd of herdefinieerd wordt om de interpretatie van een onderwerp te beïnvloeden. Zo kan er door de invloed van de kranten een bepaalde oorzaak of maatregel benadrukt worden, waardoor de perceptie van de samenleving veranderd en men alleen denkt dat dit de enige oorzaak of maatregel is terwijl er meerdere perspectieven kunnen zijn. Bij Frame extension wordt een bestaande discourse uitgebreid, zodat de relevantie ervan te vergroot wordt of om nieuwe aspecten van een onderwerp te belichten. De media kunnen er bijvoorbeeld voor zorgen dat de overstromingen aan bredere maatschappelijke kwesties wordt gekoppeld, zoals economische ongelijkheid, gezondheidszorg, feminisme of klimaatverandering. Als laatste is Frame contestation een strategie waarbij dominante discourses worden tegengaan of betwist door alternatieve discourses te presenteren. Zo kunnen bepaalde actoren in kranten aan het woord komen met een standpunt dat verschilt van dat van de overheid, waardoor er twee verschillende discourses ontstaan die met elkaar botsen (Goffman, 1974).

Framing heeft ook te maken met de concepten framevorming en frame-setting. Framevorming is het proces van het factoren in de journalistiek bepaalde nieuwskwesties framen, maar ook de interactie tussen een actor en een journalist zorgen ervoor dat er een bepaald frame ontstaat. Frame-setting is de interactie tussen media frames en de voorkennis en vooroordelen van individuen. Frames in het nieuws kunnen de interpretatie, evaluatie en het leren van kwesties en gebeurtenissen beïnvloeden,

wat gevolgen heeft op maatschappelijk niveau (De Vreese, 2005). Voor een media-analyse is het begrijpen van framing dan ook essentieel omdat het kan helpen bij het onthullen van de verborgen agenda's, impliciete boodschappen en de invloed van actoren in de media en de media zelf op de publieke opinie en percepties. Door de manier waarop een verhaal wordt geframed te analyseren, kunnen onderzoekers of analisten bepalen welke aspecten van een verhaal worden benadrukt of onderdrukt, welke betekenissen worden toegekend aan gebeurtenissen, en welke emoties worden opgeroepen bij het publiek (Carter, 2013).

2.2.2 Core Framing Tasks

In dit onderzoek wordt er voornamelijk gebruikgemaakt van de theorie van de Core Framing Tasks, ontwikkeld door Robert Benford en David Snow in de jaren 80 en 90. De theorie is voortgekomen uit de social movement theory die analyseert hoe sociale bewegingen ontstaan, welke dynamieken er vertoond worden en welke effecten deze bewegingen hebben. Sociale bewegingen zijn georganiseerde inspanningen van individuen of groepen die streven naar verandering in de samenleving op politiek, economisch, sociaal of cultureel gebied (Benford & Snow, 1988).

Binnen de sociale bewegingen hebben Snow en Benford drie kerntaken geïdentificeerd die essentieel zijn voor het proces van framing: 'Diagnostic framing', 'Prognostic framing' en 'Motivational framing'. Deze drie frames staan bekend als de Core Framing Tasks. Het conceptuele kader dat zij hebben ontwikkeld, biedt waardevolle inzichten in hoe processen van framing in communicatie, zoals in de media, beter begrepen kunnen worden (Benford & Snow, 1988).

Bij diagnostic framing worden er twee dingen gedaan. Als eerste is er een diagnose van de situatie waarbij gekeken wordt naar wat er precies misging en hoe de situatie is ontstaan. Als tweede wordt er gekeken naar wie of wat de schuldige is en dus verantwoordelijk is voor het ontstaan van deze situatie (Benford & Snow, 1988; Snow et al., 2018). Voor de overstromingen in Limburg in 2021 zou de schuld bijvoorbeeld kunnen liggen bij de klimaatveranderingen of bij het slechte beleid van de overheid. Wie of wat de schuldige is, verschilt per actor. De actor die in het medium het meest of het beste wordt belicht, beïnvloed uiteindelijk de discours van het medium over een situatie, wat dan weer de discours van de lezers van het medium beïnvloed.

Voor prognostic framing wordt er gekeken naar de articulatie rondom oplossingen voor de situatie. Het kan zo zijn dat de actor in een medium een bepaalde oplossingen support, maar ook kan het voorkomen dat specifieke (voorgestelde) oplossingen voor de situatie bekritiseerd worden door actor in een medium. Door kritisch hiernaar te kijken, kunnen wellicht bepaalde strategieën, tactieken en doelen van een actor geïdentificeerd worden (Benford & Snow, 1988; Snow et al., 2018).

Motivational framing gaat om het uitwerken van een oproep naar actie. Doormiddel van de juiste formulering van zinnen, kan een actor of een medium mensen motiveren om iets te doen of hen aansporen om vol te houden waar ze mee bezig zijn. Daarbij wordt er ook gekeken naar welke (governance) stappen daadwerkelijk zijn ondernomen om de situatie op te lossen en naar wat de motivatie is voor het kiezen van deze oplossingen (Benford & Snow, 1988; Benford & Snow, 2000; Snow et al., 2018).

Het is nuttig om deze theorie te gebruiken tijdens dit onderzoek, aangezien de drie Core Framing Tasks helpen om te analyseren hoe de overstromingen in Limburg in 2021 in de media zijn gepresenteerd. Met deze drie frames kan er diepgaander onderzocht worden wat de oorzaken van de overstromingen zijn, welke oplossingen worden voorgesteld, en wie deze oplossingen zou moeten uitvoeren. Door verschillende kranten te analyseren en daarmee diverse actoren en perspectieven te belichten, kunnen er mogelijk verschillende discourses binnen de frames geïdentificeerd worden.

2.2.3 Flood Risk Management Strategies

Aangezien er in de toekomst vaker overstromingen zullen plaatsvinden, moet de samenleving zich beter gaan voorbereiden hierop. Het gaat niet alleen meer over het voorkomen van overstromingen, maar ook het minimaliseren van de gevolgen van overstromingen. Er moeten in de toekomst maatregelen genomen worden van verschillende aard. Deze kunnen onderscheiden worden met de vijf strategieën voor overstromingsrisico; (1) preventie van overstromingsrisico's, (2) waterkering, (3) beperking van overstromingsrisico's, (4) voorbereiding en respons op overstromingen en (5) herstel van overstromingen (zie figuur 4). Met een mix van deze strategieën kan er voorkomen worden dat er mensenlevens verloren gaan, kunnen ecologische, economische en culturele verliezen beperkt worden, kan schade snel hersteld worden en kunnen er slimme aanpassingen gemaakt worden. Voor elk gebied zijn er andere maatregelen die genomen moeten en kunnen worden, aangezien elk gebied andere condities heeft (Raadgever et al., 2018). In de krantenartikelen zullen de betrokken actoren binnen het prognostic framework verschillende maatregelen voorstellen om de gevolgen van overstromingen te managen. Om een overzicht te creëren van de verschillende maatregelen die worden voorgesteld, zullen de vijf flood risk management strategies van STAR-FLOOD worden toegepast. Deze strategieën helpen om de voorgestelde maatregelen overzichtelijk in te delen en te analyseren, waardoor duidelijk wordt welke benaderingen er worden geopperd en hoe zij bijdragen aan het beheersen van overstromingsrisico's.

Figuur 4: De vijf Flood Risk Management Strategies van STAR-FLOOD (Mees, 2016)

Risicopreventie, Risk prevention, gaat over maatregelen die zijn gericht op het verminderen of het voorkomen van de kans op overstromingen door de oorzaken ervan beter te managen. Dit kan zorgen voor maatregelen op het gebied van ruimtelijke planning en beleidsmaatregelen, zoals het beperken van bouwen in risicogebieden en het de risicogebieden gebruiken voor natuur of recreatiedoeleinden.

Overstromingsbescherming, Flood defence, richt zich op het beschermen van overstromingsrisicogebieden door middel van goede (water)infrastructuur en bouwstructuren. Hierbij kan er gedacht worden aan het aanleggen en versteken van dijken en dammen of het installeren van waterkeringen zoals sluizen en stuwen. Door deze maatregelen kan er voorkomen worden dat water bewoonde gebieden binnendringt.

Overstromingsbeperking, Flood mitigation, gaat over het nemen van maatregelen die ervoor zorgen dat de schadelijke effecten van overstromingen verminderen. Hierdoor zal de impact en schade van het water beperkt worden. Maatregelen die hierbij horen zijn het verbeteren van het afwateringssysteem, mede door aanleg van groene infrastructuur, of het herstellen van natuurlijke waterbufferzones en oorspronkelijke waterlopen.

Vorbereidende maatregelen, Flood preparation, zijn gericht op plannen en het trainen voor mogelijke overstromingen, zodat iedereen weet wat ze moeten doen wanneer er hoogwater is en er wellicht een overstroming plaatsvindt. Hieronder vallen evacuatieplanning, trainingen en oefeningen voor

hulpdiensten, informatie en communicatie richting de bewoners over wat ze moeten doen wanneer er hoogwater of een overstroming is.

Herstelmaatregelen, Flood recovery, zijn gericht op het herstellen van de normale toestand na een overstroming, zodat de samenleving weer snel op de rit komt. Hierbij kan er gedacht worden aan maatregelen rondom het herstel van de infrastructuur, de economie, de huizen maar ook wordt er gekeken hoe de schade beperkt kan worden bij een volgende overstroming.

2.3 Operationalisatie

Om de drie Core Framing Tasks meetbaarder te maken voor het onderzoek, zijn ze geoperationaliseerd in de onderstaande tabel (1).

Begrip	Definitie/uitleg	Aansluiting op scriptie
Diagnostic framing	De manier waarop een probleem of situatie wordt beschreven en onderzocht. Er wordt gekeken naar hoe een bepaalde situatie is ontstaan en wie of wat de schuldige is van de situatie (Benford & Snow, 1988; Snow et al., 2018).	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is het probleem/zijn de problemen? - Wie is er verantwoordelijk voor het ontstaan van het probleem? - Wat is er verantwoordelijk voor het ontstaan van het probleem?
Prognostic framing	De manier waarop men spreekt over oplossingen rondom een situatie. Dit kan zowel lovend als bekritiserend zijn. Door een mening duidelijk uit te spreken, kan beïnvloed worden welke toekomstige ontwikkelingen plaatsvinden rondom die specifieke situatie (Benford & Snow, 1988; Snow et al., 2018).	<ul style="list-style-type: none"> - Welke oplossingen zijn er voor het probleem? - Tot wanneer kan het probleem opgelost worden? - Welke verwachtingen zijn er rondom het oplossen van het probleem?
Motivational framing	De manier waarop informatie, verhalen of boodschappen worden gepresenteerd om iemands gedrag te beïnvloeden, ze aan te moedigen of te motiveren om iets te doen. Er wordt gekeken naar welke acties en governance stappen zijn ondernomen en welke actor de acties en stappen gaat uitvoeren (Benford & Snow, 1988; Snow et al., 2018).	<ul style="list-style-type: none"> - Welke acties zijn ondernomen om het probleem op te lossen? - Welke governance stappen zijn er ondernomen om het probleem op te lossen? - Welke actor gaat het probleem oplossen? - Hoe wordt er gemotiveerd om het probleem op te lossen?

Tabel 1: Operationalisatie

Verder wordt er veel gesproken over discourse. Discourse verwijst naar de betekenissen, kennis en ideeën die door verschillende actoren, in bijvoorbeeld de media, aan bepaalde begrippen worden toegekend. Het gaat om de gestructureerde manier waarop taal wordt gebruikt om deze betekenissen over te brengen en te communiceren. Discourse bepaalt hoe mensen onderwerpen begrijpen, interpreteren en communiceren, waardoor hun percepties over de wereld en hun acties worden beïnvloed. In de context van media-analyse betekent dit dat de manier waarop media spreken en berichten over een bepaald onderwerp, zoals klimaatverandering, een grote invloed heeft op hoe het

publiek dit onderwerp begrijpt en erover denkt. Het analyseren van het mediadiscours kan inzicht verschaffen in de dominante verhalen en overtuigingen die worden gevormd en verspreid (Van Dijk, 2014).

2.4 Conceptueel model

Om de onderzoeksvraag “Hoe is de discours over de overstromingen in Limburg van 2021 in de media veranderd tussen juli 2021 en april 2024?” te kunnen beantwoorden, wordt het volgende conceptuele model gebruikt:

Figuur 5: Conceptueel model

Het model is wederom gebaseerd op de theorie van de Core Framing Tasks. Aan de hand van de drie factoren uit de theorie, diagnostic, prognostic en motivational framing, wordt verklaard waardoor een bepaalde discourse door actoren in de media wordt gebruikt, of deze is veranderd en welke actoren de meeste macht hebben op de discours die wordt gebruikt.

Als eerste is het belangrijk om te kijken naar waardoor verschillende actoren in de media denken dat de overstromingen hebben plaatsgevonden en ook wordt de schuldige voor de overstromingen hierbij aangewezen. Als tweede wordt er gekeken naar wat de actoren in de media vinden dat er gedaan moet worden om de problemen rondom de overstromingen op te lossen, dus welke maatregelen er ingevoerd moeten worden, en ook naar wat de media slechte oplossingen vindt. Als laatste is het van belang om te kijken naar wie de maatregelen, die in de media benoemd worden, moet gaan uitvoeren volgens de actoren in de media.

Deze drie factoren samen zorgen voor een bepaald frame waardoor de schrijvers van de kranten kijken, waardoor er een bepaalde discours wordt geformuleerd. De discours van de kranten hebben dan op hun beurt invloed op de perceptie en meningen van Nederlanders wat betreft de overstromingen in Limburg.

3. Methodologie

3.1. Onderzoeksaanpak

Het doel van dit onderzoek is om te analyseren wat de discourse is binnen de drie Core Framing Tasks in de media over de overstromingen in Limburg in 2021 en of er een verandering heeft plaatsgevonden in deze discourse. Dit onderzoek richt zich specifiek op de overstromingen in Nederland, ondanks dat vergelijkbare overstromingen plaatsvonden in België, Duitsland en Luxemburg. De keuze om enkel naar Nederland te kijken is gemaakt omdat Nederland de laatste jaren aanzienlijke stappen heeft gezet in de voorbereiding op hogere waterstanden (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2024b). Het land heeft eeuwenlang tegen het water gevochten en blijft zich aanpassen om wateroverlast te minimaliseren, zoals onder andere te zien is in het programma "Ruimte voor de Rivier" dat in 2007 werd gestart. Desondanks alle aanpassingen rondom de rivieren, overstroomde toch grote delen van Limburg, wat resulteerde in een van de grootste natuurrampen van de 21ste eeuw in Nederland.

Er is de laatste jaren dan ook veel te doen geweest om de overstromingen. In de media ging er veel aandacht uit naar de overstromingen en zelfs anno nu, drie jaar na de ramp, wordt er nog steeds over gesproken. Er zijn verschillende meningen uitgesproken en ontwikkeld via de media, mede doordat bepaalde actoren aan het woord kwamen en bepaalde onderzoeken en rapporten zijn benoemd. Het is belangrijk om te onderzoeken wat de discoursen waren rondom de overstromingen en Limburg en welke actor of welk rapport wellicht de discours heeft beïnvloed of veranderd. Dit zal inzicht geven in hoe een medium verschillende aspecten van een natuurramp framed, waardoor er een bepaalde publieke perceptie ontstaat. Ook zal het inzicht geven waarom er bepaalde beleidskeuzes zijn gemaakt en kan het beleidsmakers helpen in het verbeteren van communicatie- en rampenresponsstrategieën.

Een voordeel van deze case study is dat de overstromingen in Limburg in 2021 een recente gebeurtenis is waar vandaag de dag nog veel over gesproken wordt waardoor het actueel relevant is. Er is daarnaast veel data beschikbaar over dit onderwerp, waaronder alle krantenartikelen die rondom de overstromingen in 2021 zijn gepubliceerd, wat het gemakkelijk maakt om aan relevante informatie voor dit onderzoek te komen. Een nadeel is echter dat nog niet alle onderzoeken, die mogelijk uitgevoerd worden en nieuwe inzichten kunnen opleveren, zijn gepubliceerd. Bovendien zijn er op zo een korte termijn nog geen veranderingen in beleid zichtbaar, wat wellicht interessant geweest was voor dit onderzoek.

Dit onderzoek maakt gebruik van een kwalitatieve benadering, specifiek met een media-analyse. De keuze voor kwalitatief onderzoek is om verschillende redenen. Zo kan er met een kwalitatieve analyse een diepgaandere analyse worden uitgevoerd doordat het taalgebruik in verschillende artikelen wordt geanalyseerd om een bepaalde discourse of verandering ervan te ontdekken. Ook is een kwalitatief onderzoek flexibeler en kan je het beter aanpassen naar de inhoud van de kranten, wat onvoorspelbaar kan zijn doordat er verschillende actoren en bronnen worden gebruikt en elk medium vanuit een bepaald frame naar een situatie kijkt. Verder kunnen er met een kwalitatief onderzoek nieuwe inzichten verkregen worden en kunnen er makkelijker nieuwe patronen in de media over de discourse van de overstromingen in Limburg gevonden worden (Vennix, 2019).

3.2. Dataverzameling

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een media-analyse. Tijdens een media-analyse wordt de inhoud van een media-artikel bestudeerd en geanalyseerd. Dit helpt om inzicht te krijgen in de onderwerpen en gebeurtenissen die in de media worden geframed en gepresenteerd (Van Dijk, 2006). Door deze analyse kan er gekeken worden welke discoursen overheersen binnen de drie verschillende

frames waarmee deze analyse wordt gedaan en of deze discoursen veranderen in de loop van tijd. Verder is de data waarmee dit onderzoek wordt gedaan gemakkelijk toegankelijk en overvloedig aanwezig, wat het verzamelen van de data eenvoudig maakt. Hierdoor is het mogelijk om een representatieve steekproef te trekken en kunnen er uitgebreide analyses uitgevoerd worden (Krippendorff, 2013). Ook is het eenvoudig om veranderingen over tijd te volgen met krantenartikelen, waardoor discoursen makkelijk geanalyseerd kunnen worden en er bepaalde verschuivingen van discoursen goed waargenomen kunnen worden (Neuendorf, 2017). Als laatste kan je door verschillende kranten te analyseren, meerdere perspectieven en bias onthullen van een bepaald medium (McCombs, 2001).

Er zijn echter ook nadelen aan het gebruik van een media-analyse. De analyse is gevoelig voor de subjectiviteit en interpretatie van de onderzoeker, waardoor resultaten beïnvloed kunnen worden en de betrouwbaarheid van het onderzoek kan verminderen. Tijdens het coderen worden er bijvoorbeeld bepaalde codes aan citaten gegeven, maar deze hadden door een andere onderzoeker op een andere manier gelabeld kunnen worden (Krippendorff, 2013; Van Dijk, 2006). Bovendien zijn de bevindingen specifiek voor de kranten en de tijdsperiode die in dit onderzoek zijn gebruikt. Hierdoor kan het onderzoek minder generaliseerbaar zijn naar bredere contexten (Neuendorf, 2017). Hier moet dan ook op gelet worden tijdens het uitvoeren van dit onderzoek.

Tijdens de media analyse worden 208 verschillende nieuwsartikelen uit de Trouw, het Algemeen Dagblad, de Telegraaf en de Limburger die zijn geschreven tussen juli 2021 en april 2024 geanalyseerd. De keuze van deze specifieke kranten is onder andere gebaseerd op de verschillende politieke invalshoeken die de kranten hebben. De Trouw is een links-liberale krant en de Telegraaf, het Algemeen Dagblad en de Limburger worden gezien als een rechtse kranten (Dexdeals, 2023). Verder is gekozen om ook naar de Limburger te kijken, aangezien dit de regionale krant is van de provincie en hier waarschijnlijk andere actoren aan het woord komen. Een overzicht van de kranten, hun politieke invalshoek en het aantal geschreven artikelen, is weergegeven in tabel 2.

Naam van de krant	Politieke invalshoek	Aantal artikelen
De Trouw	Centrum-links	63
Het Algemeen Dagblad	Centrum-rechts	39
De Telegraaf	Rechts	38
De Limburger	Centrum-Rechts	67

Tabel 2: Overzicht van gebruikte kranten

Krant	Juli 2021	Augustus 2021	September 2021	Oktober 2021	November 2021	December 2021
Trouw	16	8	5	0	1	2
Algemeen Dagblad	5	10	1	0	2	4
Telegraaf	7	10	3	2	1	1
Limburger	13	11	7	4	1	3

Tabel 3: Aantal gebruikte krantenartikelen per krant per maand in 2021

Krant	2021	2022	2023	2024
Trouw	32	17	11	3
Algemeen Dagblad	22	5	10	2
Telegraaf	24	7	6	1
Limburger	39	15	11	2

Tabel 4: Aantal gebruikte krantenartikelen per krant per jaar

Verder is ervoor gekozen om artikelen die tussen 1 juli 2021 en 30 april 2024 zijn geschreven te analyseren. De overstromingen in Limburg vonden plaats in juli 2021. Het was voor dit onderzoek niet nuttig om artikelen te analyseren voor de overstromingen van 2021, aangezien er wordt gekeken naar hoe de discours van deze overstromingen veranderde over de tijd heen. Wanneer je artikelen van voor de overstromingen in Limburg in 2021 analyseert, dan zullen de artikelen gaan over de overstromingen uit 1993 en 1995. Met dit onderzoek is ervoor gekozen om te focussen op 2021 dus waren deze artikelen niet van belang geweest. Van de geselecteerde artikelen zijn de meeste geschreven in 2021 (tabel 4). In dit jaar werden de meeste artikelen geschreven in de maanden juli en augustus, aangezien dit de periode tijdens en net na de overstromingen is (tabel 3). Door te kijken naar geschreven artikelen tot en met april 2024 kunnen eventuele ontwikkelingen in de discourse rondom de overstromingen uiteengezet worden.

Om deze artikelen te vinden, wordt de database 'Nexus Uni' gebruikt. Dit is een database waartoe de Radboud Universiteit toegang heeft waarin volledige artikelen uit kranten en bladen terug te vinden zijn. Door het gebruik van de zoektermen 'overstromingen Limburg' zijn er 2080 artikelen gevonden. Na het selecteren van de specifieke kranten die geanalyseerd gaan worden, bleven er nog 236 artikelen over.

Hierna is er gefilterd op de inhoud van de artikelen. Een aantal artikelen uit De Limburger hadden een anders geformuleerde titel maar waren qua inhoud hetzelfde. Dit komt doordat het een streekkrant is en elke regio binnen de streek zijn eigen krant publiceert. Er is daarom de keuze gemaakt om één artikel te houden en de overige twee tot vier artikelen te verwijderen aangezien hier geen nieuwe informatie in stond. Verder zijn er ook een aantal artikelen verwijderd waarin de woorden 'overstroming Limburg' wel benoemd worden aangezien het een actualiteit was, maar het inhoudelijk over een ander onderwerp gaat. De artikelen waren dusdanig irrelevant voor dit onderzoek dat ze verwijderd zijn uit de selectie. Uiteindelijk bleven er 207 artikelen over die geanalyseerd gaan worden. De verdeling van het aantal artikelen per krant zijn weergegeven in tabel 2.

3.3. Data-analyse

De data-analyse van dit onderzoek wordt gedaan op een inductieve manier, aangezien er nog nooit eerder een discours analyse is gedaan over de overstromingen in Limburg in 2021 en hiermee weinig tot geen data beschikbaar is voor dit onderzoek. Alle artikelen worden gecodeerd via de drie frames van de Core Framing Tasks; diagnostic, prognostic en motivational framing. Het is de bedoeling hiermee trends te kunnen ontdekken in de discours van de kranten en te kijken of deze discoursen binnen de drie Core Framing Tasks veranderen in de loop van de tijd. Verder zal er ook gecodeerd worden op actoren, waardoor er later makkelijker gezien kan worden wat de discourse is van bepaalde actoren over onderwerpen omtrent de overstromingen in Limburg, bij welk frame deze discours hoort en hoe deze eventueel is veranderd gedurende de tijd.

Om de artikelen goed te kunnen coderen, wordt er gebruik gemaakt van het softwareprogramma ATLAS.ti (versie 24.1.0). Dit programma is speciaal ontworpen voor het analyseren en coderen van teksten. In ATLAS.ti is het dan ook mogelijk om in de drie categorieën, diagnostic, prognostic en motivational framing, te coderen.

Nadat de krantenartikelen gedownload waren van de databasesite Nexis Uni en in het programma ATLAS.ti zijn gezet, zijn de artikelen in documentgroepen verdeeld. Deze documentgroepen komen overeen met de kranten waaruit de artikelen afkomstig zijn, namelijk 'Algemeen Dagblad', 'De Limburger', 'Telegraaf' en 'Trouw'. Door dit te doen kan tijdens het analyseren van de resultaten makkelijk gezien worden welke codes het meeste voorkomen in welk type krant.

Er zijn tijdens de analyse van de krantenartikelen drie coderingsrondes uitgevoerd. In de eerste ronde is gekozen om te coderen met een beperkt aantal codes met veel quotes. In de tweede coderingsronde zijn er per code uit ronde 1 toepasselijke codes opgesteld, die allemaal minder quotes hadden. Voor een tweetal codes uit ronde 3 zijn er nog een aantal onderscheidende codes opgesteld om zo het quote aantal, wat nog aanzienlijk hoog lag voor deze codes in ronde 2, te verminderen en het zo overzichtelijker te maken. Er is voor deze aanpak gekozen omdat het de meest overzichtelijke werkwijze is. Tijdens dit onderzoek was het minder efficiënt om veel quotes onder weinig codes te moeten hergroeperen, aangezien de codes afkomstig zijn uit meer dan 200 verschillende artikelen. In de eerste ronde is er daarom enkel gecodeerd met de codes 'Diagnostic framing', 'Prognostic framing', 'Motivational framing' en 'Actor'. Van deze codes zijn dan ook meteen code groups aangemaakt, zodat codes die in de tweede en derde coderingsronde opgesteld worden meteen in de juiste categorie gezet kunnen worden. Verder zijn er zowel schriftelijke als digitale notities gemaakt bij deze coderingsronde. De schriftelijke notities bevatten vooral algemene trends en opmerkingen over de onderwerpen van en de gebeurtenissen in de krantenartikelen. De digitale notities bevatten vooral opmerkingen van twijfel over het gebruik van de juiste code en opmerkingen met onderbouwing waarom een bepaalde code aan een quote is gegeven.

In de tweede coderingsronde is er meer gedetailleerd gecodeerd. Voor elk frame is er onderzocht welke onderwerpen vaak aan bod kwamen, waarna er nieuwe codes zijn opgesteld. Binnen 'Diagnostic framing' zijn de volgende codes geformuleerd: 'Context van de gebeurtenis', 'Context rondom schade' en 'Oorzaak (Klimaatverandering)'. Voor 'Prognostic framing' werden de codes 'Bewustwording van gevaren', 'Donaties na overstromingen', 'Hulpacties tijdens en na overstroming', 'Maatregelen', 'Mentale gezondheid gedupeerden', 'Onderzoeken na overstromingen' en 'Schadevergoeding' geïdentificeerd. Bij 'Motivational framing' zijn de codes 'Financiële steun overheid', 'Gebrek aan actie overheid', 'Plannen tegen klimaatverandering overheid', 'Verbeteren waterveiligheid van gebieden door overheid' en 'Waarborgen veiligheid dieren door overheid' opgesteld. Alle codes zijn samengebracht onder de code group van het desbetreffende frame en hebben een kleurtje gekregen waardoor makkelijker te zien is onder welke code group de codes vallen.

Aangezien enkele codes uit de tweede coderingsronde nog te breed en onduidelijk waren, vond er een derde coderingsronde plaats. Hierbij zijn de codes 'Context van de gebeurtenis' en 'Maatregelen' verder verfijnd. Voor 'Context van de gebeurtenis' zijn de volgende codes geformuleerd: 'Evacuatie', 'Extreem weer', 'Gevolgen overstroming', 'Stijging water' en 'Veiligheid dieren'. Voor 'Maatregelen' zijn de codes 'Maatregelen voor betere voorbereiding volgende overstroming', 'Maatregelen voor fysieke inrichting' en 'Maatregelen voor reductie klimaatverandering' opgesteld.

Uiteindelijk bleek dat door de manier waarop er nu gecodeerd was, er veel overeenkomsten waren tussen de prognostic en motivational frame. Om meer overzicht te creëren en wat minder dingen dubbel op te schrijven, is ervoor gekozen om de codes binnen de prognostic en motivational frame onder te verdelen volgens de STAR-FLOOD strategies. Er zijn vijf nieuwe codes aangemaakt, namelijk 'Risk prevention', 'Flood defence', 'Flood mitigation', 'Flood preparation' en 'Flood recovery'. Per code is er bepaald binnen welke strategie deze het beste paste. Sommige codes konden echter onder meerdere strategieën worden geplaatst. In zulke gevallen werd per quote beoordeeld welke strategie het meest van toepassing was. Dit leidde uiteindelijk tot de volgende verdeling:

- **Risk prevention:** Onderzoeken na overstromingen, maatregelen voor reductie klimaatverandering, plannen tegen klimaatverandering overheid, gebrek aan actie overheid en verbeteren waterveiligheid van gebieden door overheid
- **Flood defence:** Maatregelen voor fysieke inrichtingen, verbeteren waterveiligheid van gebieden door overheid en gebrek aan actie overheid.

- **Flood mitigation:** Maatregelen voor fysieke inrichting, verbeteren waterveiligheid van gebieden door overheid en gebrek aan actie overheid
- **Flood preparation:** Bewustwording van gevaren, hulpacties tijdens en na de overstromingen, maatregelen voor betere voorbereiding volgende overstroming, gebrek aan actie overheid en waarborgen veiligheid dieren door overheid.
- **Flood recovery:** Donaties na overstromingen, mentale gezondheid gedupeerden, schadevergoeding, financiële steun overheid en gebrek aan actie overheid.

Ook is er gecodeerd op actoren. Wanneer er een code aan een quote werd toegekend, werd hierbij gezocht welke actor deze quote uitsprak. Nadat alle actoren waren geïdentificeerd, zijn ze in verschillende categorieën onderverdeeld. Hierdoor kon er geanalyseerd worden hoe vaak een actor aan het woord kwam binnen de drie core frameworks. De categorieën zijn als volgt: Banken, Bonden/Verenigingen uit Limburg, Burgemeester Valkenburg, Deltacommissaris, Dierenorganisaties, Dijkgraaf/dijkwacht, Europese Unie, Gedupeerden, Hulpdiensten, Kabinet/Overheid, Koning, Nationaal Rampenfonds, Ombudsman, Politieke partij, Premier, Redacteur van de krant, Specialist/Wetenschapper, Verzekeraars en Waterschap. Daarnaast is er nog een categorie 'Overig' aangemaakt voor actoren die wel iets over de overstromingen hebben gezegd, maar niet duidelijk binnen een van de eerdergenoemde categorieën passen, zoals Max Verstappen of een fotograaf die de overstromingen heeft vastgelegd.

Daarnaast wordt er gekeken naar verbanden tussen bepaalde gebeurtenissen en discoursen doormiddel van de vijf Framing Strategies. Dit gebeurt pas na afloop van het coderen, aangezien dan het volledige plaatje duidelijk is en er verbanden gelegd kunnen worden. Per strategie is er gekeken of deze van toepassing kon zijn op een bepaalde situatie rondom de discoursen. Het bleek dat er drie strategieën, Frame Amplification, Bridging en Extension, toegepast konden worden op de oorzaak van de overstromingen. Daarnaast kon Frame Transformation toegepast worden op de situatie waarbij de actoren voornamelijk de maatregelen moesten gaan uitvoeren.

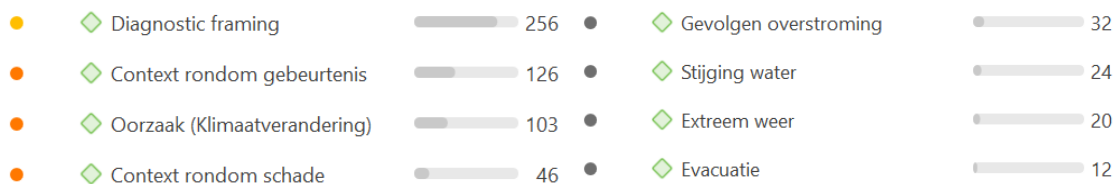
Als laatste is er gewerkt met code co-occurrence en code-document analysis. Dit zijn functies binnen ATLAS.ti die gebruikt kunnen worden voor de analyse. Met code co-occurrence kan weergegeven worden hoe vaak en welke codes of coderingsgroepen overeenkomen met andere codes. Met code-document analysis kan er een overzicht gecreëerd worden hoe vaak en welke codes of coderingsgroepen binnen bepaalde documenten of documentengroepen zijn gebruikt. Met deze functies is er gekeken naar welke actoren vaak zijn benoemd binnen bepaalde codes, coderingsgroepen en kranten. Ook is er gekeken naar welke codes het vaakste voor kwamen binnen bepaalde kranten.

4. Resultaten

4.1 Resultaten diagnostic framing

Binnen dit frame is er onderzocht wat de precieze situatie is en wat de oorzaak is van de overstromingen in Limburg in 2021. Hierbij is er ook gekeken naar wat verschillende actoren hierover zeggen.

Voor het diagnostic frame werd in de eerste coderingsronde waarbij er alleen gecodeerd werd met de code 'Diagnostic framing'. Hieruit kwamen er 262 quotes die in de tweede coderingsronde zijn verdeeld onder de codes 'Context rondom gebeurtenis' met 126 quotes, 'Oorzaak (klimaatverandering)' met 103 quotes en 'Context rondom schade' met 46 quotes. Soms ging een quote over meerdere onderwerpen, waardoor ervoor is gekozen om meerdere codes soms aan een quote te hangen. Aangezien de code 'Gebeurtenis' veel quotes heeft die over verschillende onderwerpen gaan, is ervoor gekozen om nog een derde coderingsronde toe te passen voor alleen deze code. Tijdens deze ronde zijn de codes 'Gevolgen overstroming' met 32 quotes, 'Stijging water' met 24 quotes, 'Extreem weer' met 20 quotes en 'Evacuatie' met 12 quotes. Niet alle quotes hebben een derde code gekregen. Dit komt mede doordat er tijdens de tweede coderingsronde twee codes op een quote zijn geplaatst en het overbodig was om nog een andere code op de quote te zetten (zie figuur 6).

Figuur 6: Codes diagnostic frame

4.1.1 Context van de overstroming

Allereerst is er gekeken naar wat er is gebeurd tijdens de overstromingen in Limburg in 2021. Hier ging het dan ook veel over in de kranten. Context van de situatie volgens de krant is belangrijk om bepaalde discoursen en standpunten van het medium te snappen.

De overstromingen in Limburg vonden midden tot eind juli plaats. Het is door het kabinet in de avond van 15 juli 2021 officieel tot ramp verklaard, meldden de Limburger en de Trouw. De aanleiding van de overstromingen is als volgt volgens het Algemeen Dagblad: *“Plotselinge zware regenval in het zuiden van Limburg, de Belgische Ardennen en de Duitse Eifel leidde tot enorme toevoer van water in beken en rivieren. In de Ardennen viel op sommige plekken 250 millimeter in twee dagen, maar ook in de buurt van de Caumerbeek in Heerlen was het goed raak met 175 millimeter. Om een idee te geven: dat is net zo veel regen als er normaal in twee à drie maanden valt.”* (Van Mersbergen, 27 januari 2023, Algemeen Dagblad). Volgens de Trouw bereikte het water in de Maas, door deze heftige, extreme hoosbuien van de dagen daarvoor, voor het eerst in 200 jaar de hoogste waterstand. *“Nooit eerder ging zo'n enorme hoeveelheid water door de Maas en zijn zijrivieren. Ook de gemeten hoeveelheden neerslag waren ongekend, zeker voor de zomer. [...] De piekafvoer op de Maas en een aantal zijrivieren is de hoogste afvoer ooit gemeten.”* (Consortium onder leiding van TU Delft en onderzoeksinstituut Deltares, 10 september 2021, Trouw)

Ook in Roermond steeg het water zo'n 30 centimeter per uur. Huizen liepen onder water en in de straten kon je alleen nog maar de verkeersborden net boven het water uit zien steken. In de Trouw stond dat de bewoners dan ook verwachtten dat het waterpeil in de straten hoger kwam te staan dan in 1995. Bijna alle bewoners die in het rampgebied woonden, moesten geëvacueerd worden. Veel

mensen zijn ondergebracht op vakantieparken en bij familie liet Daan Prevo, de burgemeester van Valkenburg, aan de Limburger weten. Ook laat de Trouw weten dat in Venlo de patiënten van het ziekenhuis VieCuri, wat dicht bij de Maas gelegen is, geëvacueerd zijn naar omliggende ziekenhuizen. Verder zijn er met de hulp van het leger nooddijken aangelegd en zijn zwakke plekken in de dijken tijdelijk versterkt. Ramptoeristen zorgen echter voor veel ergernis volgens de Telegraaf. Ondanks de oproepen om niet naar Limburg te komen, zijn veel mensen een komen kijken. Hierdoor verstoren ze de hulpverlening en leveren ze gevaar op voor de openbare orde en de verkeersveiligheid.

In de buurlanden zijn de overstromingen nog een stap heftiger. Het water heeft daar met nog meer geweld door de straten gestroomd waardoor er zelfs tientallen doden zijn gevallen, meldde de Trouw. In Nederland zijn er gelukkig geen dodelijke slachtoffers gevallen, maar ook in Limburg is er forse schade. Hoe groot deze schade is, kon men pas bekijken nadat het waterpeil gezakt was. Wel is erger voorkomen volgens Peter Oosterveer van Arcadis. Dankzij de vele waterprojecten die na de hoogwaterstanden en overstromingen in 1993 en 1995 in Nederland zijn geïntroduceerd. Volgens Harold van Waveren, strategisch adviseur waterveiligheid bij Rijkswaterstaat, hebben de projecten 'Ruimte voor de Rivier' en het 'Hoogwaterbeschermingsprogramma' ervoor gezorgd dat de Maas niet is overstroomd. De overstromingen in beken en kleine rivieren, met name de Geul, de Roer en de Geleenbeek, hebben ervoor gezorgd dat plekken als Valkenburg en Meerssen onder water kwamen te staan.

Verder zat de rivier na de overstroming dan ook al snel vol met allerlei soorten drijfvuil, waaronder takken, boomstammen en zelfs een enkele caravan. *"Kort na de overstroming in Limburg vorig jaar was de Maas een van de meest met plastic vervuilde rivieren ter wereld. Daarmee evenaarde ze de verontreiniging in rivieren in Zuidoost-Azië."* (Van der Wurff, 5 augustus 2022, Trouw). Binnenvaartschepen konden dan ook niet over de Maas varen aangezien het te gevaarlijk was en lagen een paar dagen stil, meldt de Trouw.

Toen het waterpeil weer gezakt was, sloeg de discourse snel over naar de enorme schade die het hoge water had achtergelaten in het gebied. Volgens het Verbond van Verzekeraars zijn veel huizen dusdanig aangetast door het water dat ze onbewoonbaar zijn en flink opgeknapt moeten worden. Dit zal maanden duren, mede dankzij het te kort aan vakmensen en materialen. Ook de inboedel van huizen zijn verloren gegaan waaronder veel fotoalbums en andere dierbare spullen, zegt de Trouw. Verder heeft de lokale economie een enorme tik gekregen. Zo hebben volgens de Limburger veel boeren hun oogst verloren en zijn bedrijven onder water komen te staan, wat tot faillissement heeft geleid. Vooral ondernemers in de horeca en recreatiesector hebben het zwaar. *"De ramp vond plaats midden in de zomer, een periode waarin bedrijven in de horeca, recreatie en watersport het grootste deel van hun jaaromzet halen."* (Van Disseldorp, 17 december 2021, De Limburger). De totale schade van de overstromingen is geschat op 1,8 miljard euro.

Verder waren volgens de Limburger niet alleen mensen, maar ook dieren waren de dupe van de overstromingen in Limburg. Huisdieren konden vaak nog wel gered worden door hun baasjes, maar wilde dieren en landbouwdieren moeten zelf een veilige plek zoeken. *"Hoeveel dieren er in totaal zijn omgekomen, is onmogelijk te zeggen, zegt de Kerkraadse dierenarts Servé Smeets van Caring Vets. „Eigenlijk is alles wat op de grond leeft heel kwetsbaar: hazen, vossen, konijnen, hele jonge vogels, insecten. Het valt in het niet bij de ellende van veel mensen, maar ook de natuur heeft veel te lijden. De hele keten wordt doorbroken en het kan jaren duren eer het ecosysteem zich herstelt. Als zich tenminste in de tussentijd geen nieuwe watersnoodramp aandient." Het is bovendien een redelijk traumatische ervaring, ook voor dieren, om kopje-onder te gaan. Ook vissen zijn niet veilig. Die moeten als het water zakt uit weilanden en greppels worden gered."* (De Limburger, 9 juli 2022)

De kranten hebben de situatie rondom de overstromingen van verschillende kanten belicht en hebben over het algemeen verschillende actoren aan het woord gelaten. De Trouw, De Limburger en het Algemeen Dagblad hebben in hun artikelen verschillende soorten actoren aan het woord laten komen. Dit varieert van gedupeerden en lokale verenigingen tot specialisten en leden van het kabinet. De Telegraaf geeft daarentegen vooral ruimte aan de eigen redactie of publiceert lezersbrieven met meningen over de overstromingen.

Ondanks het verschil met De Telegraaf wat betreft de actoren, hanteren de kranten allemaal dezelfde discours over de overstromingen; namelijk dat het een vervelende gebeurtenis is, vooral voor de gedupeerden. De kranten verspreiden grotendeels dezelfde informatie, hoewel de ene krant meer details geeft dan de andere krant. Dit ligt ook aan het aantal geschreven artikelen per krant, wat in juli erg verschilt. De Trouw en De Limburger hebben ongeveer 10 tot 15 artikelen meer gepubliceerd dan De Telegraaf en het Algemeen Dagblad.

4.1.2 De oorzaak van de overstroming

Al vlak na de overstromingen werd in verschillende artikelen door de geanalyseerde kranten de conclusie getrokken dat klimaatverandering ervoor gezorgd heeft dat er zulke extreme hoeveelheden neerslag zijn gevallen in Nederland, België en Duitsland. De enorme hoeveelheden regen die toen in korte tijd is gevallen, was extreem voor de tijd van het jaar. Het was dan ook logisch dat de geultjes, zijtakken en de rivier (bijna) buiten hun oevers traden, zegt de Trouw.

In het begin waren wetenschappers nog voorzichtig met het trekken van een causaal verband tussen de overstromingen en klimaatopwarming bericht de Trouw. Toch is het duidelijk dat er in de toekomst meer weerextremen zoals hitte, droogte, hoos- en hagelbuien en stormen, zich zullen voordoen. Zomers worden door de opwarming van de aarde niet alleen maar droger, maar juist ook natter. Volgens Eddy Moors, hoogleraar Water en Klimaat, zullen dit soort buien in de toekomst vaker vallen. *“Door hogere temperaturen en grotere aanvoer van vocht, door onder meer warmer zeewater, is de luchtvochtigheid hoger en vallen er extremere buien”, legt hij uit. En er zijn ook nog buien die langer boven een gebied blijven hangen, zoals nu in Limburg, Duitsland en België gebeurde. Een lagedrukgebied werd geblokkeerd en bleef langere tijd op dezelfde plek. „Dat gebeurt vooral in het binnenland. We zien het ook boven Oostenrijk en Frankrijk. We verwachten vaker zulke buien, het is alleen de vraag of die op dezelfde plek vallen.”* (Moors, 19 juli 2021, Algemeen Dagblad). Aanvankelijk lag de focus nog op het stikstofprobleem, zoals werd benoemd in een artikel van de Limburger begin juli. Stikstof zorgde niet alleen voor veel milieuproblemen, maar droeg ook bij aan klimaatverandering. Later werd dit onderwerp echter nauwelijks meer besproken.

Dat klimaatverandering ook daadwerkelijk de overstromingen heeft veroorzaakt, werd later bevestigd in verschillende onderzoeken die tevens door alle geanalyseerde kranten zijn benoemd. Wetenschappers waren in het begin echter voorzichtig met het koppelen van het extreme weer aan klimaatverandering, maar uit het rapport van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) uit augustus 2021 blijkt dat er steeds meer bewijzen zijn om deze twee factoren juist wel aan elkaar te koppelen. *“Menselijke activiteit heeft het klimaat doen opwarmen tot het hoogste niveau in minstens 2000 jaar”, stelt het IPCC rapport. Dat leidt onder meer tot de verzuring van de oceanen, smeltende gletsjers, een stijging van de zeespiegel en meer extreme weersomstandigheden, zoals hittegolven, droogtes en wateroverlast.”* (De Limburger, 10 augustus 2021). Deze gevolgen van klimaatverandering zorgen uiteindelijk voor nog meer extreme weersomstandigheden volgens KNMI-natuurkundige dr. Peter Siegmund: *“Die rivieren raken nóg voller door het water van de gletsjers die smelten als gevolg van de temperatuurstijging. Ook de zeespiegel stijgt mede hierdoor. De zeeën en oceanen warmen*

bovendien op. Hierdoor worden stormen en orkanen, waarvoor warm zeewater de ideale brandstof is, heftiger en kunnen langer boven land blijven spoken.” (Siegmond, 3 augustus 2021, De Telegraaf).

Ook in een internationale studie, wat is uitgevoerd op initiatief van de World Weather Attribution, werd een verband gelegd tussen de opwarming van de aarde en de recordhoeveelheid neerslag wat in juli 2021 viel in noordwest Europa. Volgens het onderzoek neemt de kans op extreme buien en flinke wateroverlast alleen maar toe. Ook zien verzekeraars steeds meer schade door extreem weer: *“Uit gegevens van het Verbond van Verzekeraars blijkt dat er de afgelopen vijf jaar voor gemiddeld 390,8 miljoen euro per jaar is geclaimd voor weerschade, dik anderhalf keer meer dan vijf jaar daarvoor.”* (Van Rootselaar, 13 augustus 2021, Algemeen Dagblad).

De overstroming bleek een goede wake-up call te zijn voor veel mensen, zegt de Trouw. Volgens Dijkgraaf Co Verdaas worden we nu ‘met de neus op de feiten gedrukt’, aangezien de gevolgen van klimaatverandering ineens duidelijk zichtbaar werden in Europa. Dit gaf Ursula von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie, ook toe volgens de Trouw. Men realiseerde zich dan ook snel dat klimaatverandering een serieus probleem is en dat er nu iets aan gedaan moet worden, verteld ook Mark Rutten in zijn speech op de klimaattop COP26 in Glasgow. In eerste instantie komt er weinig actie nog uit de politiek, zegt Marjan Minnesma van de klimaat organisatie Urgenda. *“De klimaatcrisis versnelt, we gaan veel meer extremen in het weerbeeld zien, of het nu hitte is, watersnood of storm.” De enige echte oplossing is, samen met andere landen, snel stoppen met olie, steenkool en gas. Alleen dan kunnen we in Nederland op de lange termijn droge voeten houden. Dijken ophogen, rivieren de ruimte geven water op te slaan, dat is ook allemaal nodig. Een noodzakelijk kwaad, want de klimaatcrisis dendert door terwijl de politiek treuzelt.”* (Minnesma, 24 juli 2024, Trouw).

Volgens een redacteur van de Trouw is water door klimaatverandering een steeds groter probleem aan het worden, vooral nu de Eerste Kamer burgers meer zeggenschap heeft gegeven over de Waterschappen. In de toekomst zullen we door de weerextremen met een nog hogere waterafvoer te maken krijgen in rivieren. Er moet dus wat gedaan worden om klimaatverandering en de gevolgen ervan in te perken. Zo zou er volgens de Trouw meer aandacht moeten komen voor de waterafvoer in kleinere rivieren en beken, waar het tijdens de overstroming in 2021 fout liep. Ook zou het budget voor het waterbeheer in Nederland omhoog moeten gaan volgens Deltacommissaris Peter Glas. Verder wil de Autoriteit Financiële Markten (AFM) dat klimaatrisico's meegewogen moeten gaan worden in de prijs van een woning. Wanneer een woning op een plek staat waar de fundering aangetast kan worden door het klimaat, moet hier rekening mee worden gehouden in de vraagprijs. Hanneke Schuurmans, expert klimaatadaptatie bij Royal HaskoningDHV, zegt ook dat er meer gedaan moet worden rondom klimaatverandering en -adaptatie. Ze vindt echter dat niet alleen de overheid in actie moet komen. *“Er wordt veel naar de overheid gekeken, maar het veranderende weerpatroon is een maatschappelijk probleem. Ook burgers en bedrijven zijn verantwoordelijk. Al is het maar omdat 40 procent van de oppervlakte in steden in particuliere handen is.”* (Schuurmans, 7 september 2021, De Limburger).

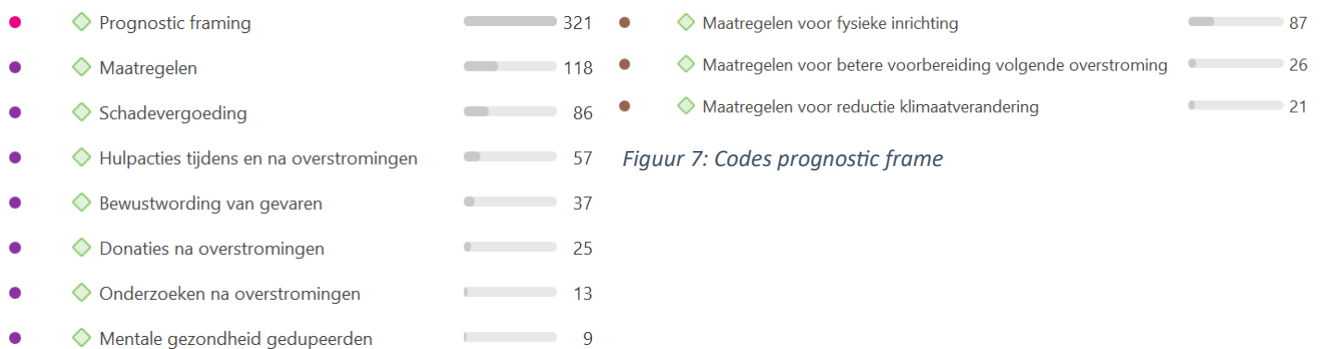
Alle geanalyseerde kranten zijn erover eens dat klimaatverandering de overstromingen in Limburg in 2021 heeft veroorzaakt. De Trouw heeft het echter wel vaker in de artikelen over de oorzaak van de overstromingen, oftewel klimaatverandering dan de andere drie kranten. Er komen voornamelijk specialisten en wetenschappers aan het woord in alle artikelen. De redacteurs van de kranten hebben snel aangenomen dat de overstromingen door klimaatverandering zijn veroorzaakt, wat duidelijk terugkomt in hun schrijfstijl. Veel actoren, waaronder voornamelijk de premier en politieke partijen, gebruiken de overstromingen in Limburg in 2021 als voorbeeld dat er meer gedaan moet worden tegen de klimaatveranderingen.

4.2 Resultaten prognostic framing

Binnen het prognostic frame is er gekeken naar welke oplossingen er door verschillende actoren benoemd en aangeboden zijn rondom de overstromingen in Limburg in 2021.

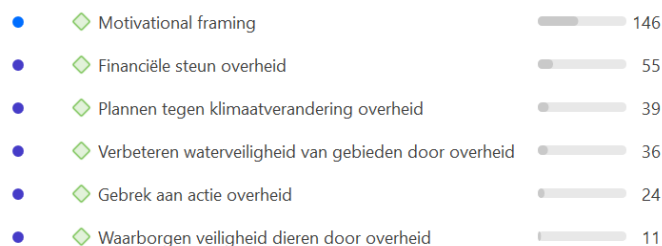
Door een verkeerde interpretatie van de Core Framing Tasks tijdens het coderen, is er bij de code 'Motivational Framing' informatie gecodeerd die eigenlijk van toepassing is op het prognostic frame. Deze informatie richt zich echter wel op wat de overheid heeft gedaan of nog moet doen om het probleem van de overstromingen op te lossen. Omdat het te tijdrovend zou zijn om alle informatie opnieuw correct te coderen, is besloten om bij de analyse van zowel het prognostic frame als het motivational frame beide codes te gebruiken.

Bij het prognostic frame werden met de code 'Prognostic framing' 293 quotes verzameld. Veel van deze quotes gingen over verschillende onderwerpen die in de tweede coderingsronde beter zijn gecategoriseerd. Er zijn zeven codes opgesteld; 'Maatregelen' met 118 quotes, 'Schadevergoedingen' met 86 quotes, 'Hulpacties tijdens en na de overstromingen' met 57 quotes, 'Bewustwording van gevaren' met 37 quotes, 'Donaties na overstromingen' met 25 quotes, 'Onderzoeken na overstromingen' met 13 quotes en 'Mentale gezondheid gedupeerden' met 9 quotes. Ook de code 'Maatregelen' bevatte nog veel verschillende onderwerpen die onderverdeeld konden worden in drie categorieën. Dit is gedaan in de derde coderingsronde met de volgende codes: 'Maatregelen voor fysieke inrichting' met 87 quotes, 'Maatregelen voor betere voorbereiding volgende overstroming' met 26 quotes en 'Maatregelen voor reductie klimaatverandering' met 21 quotes (zie figuur 7).

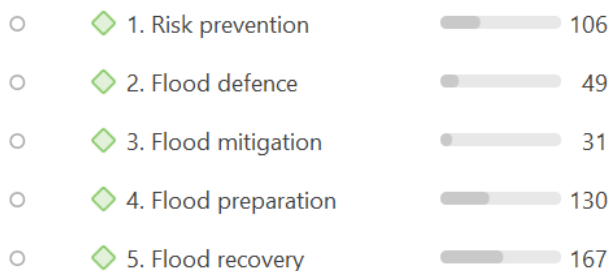
Figuur 7: Codes prognostic frame

Als laatste zijn er bij het frame motivational Framing met de code 'Motivational framing' 148 quotes gecodeerd. Ook deze codes konden beter onderverdeeld worden in categorieën. Dit is wederom in de tweede coderingsronde gedaan. De code 'Financiële steun overheid' heeft 55 quotes, 'Plannen tegen klimaatverandering overheid' heeft 39 quotes, 'Verbeteren waterveiligheid van gebieden door overheid' heeft 36 quotes, 'Gebrek aan actie overheid' heeft 24 quotes en 'Waarborgen veiligheid dieren door overheid' heeft 11 quotes. Hierna is er geen derde coderingsronde gedaan voor een bepaalde code, aangezien ze allemaal voor zich spraken en verder onderscheid van de quotes binnen een code niet nodig was (zie figuur 8).

Figuur 8: Codes motivational frame

Om de prognostic en motivational frames beter te categoriseren, is een nieuwe indeling met codes gemaakt. Hierbij zijn vijf nieuwe codes aangemaakt, gebaseerd op de STAR-FLOOD strategies (figuur 9). Door de maatregelen en acties binnen deze codes te verdelen, kan een overzichtelijkere analyse uitgevoerd worden. Deze analyse wordt hieronder uiteengezet.

Figuur 9: Codes volgens de STAR-FLOOD strategie

4.2.1 Risk prevention

Hier is er gekeken naar welke maatregelen er worden besproken om de overstromingen te verminderen of te voorkomen.

Risicogebieden

Een belangrijke maatregel is het vermijden van bouwactiviteiten in risicogebieden, zo vindt ook hoogleraar Eddy Moors *“Het is bovendien goed om niet te bouwen in gebieden die daar niet geschikt voor zijn.”* (Moors, 19 juli 2021, Algemeen Dagblad). De rivieren veranderen nou eenmaal, zegt Moors, en daar houden wij in Europa bijna geen rekening mee. Deltacommissaris Peter Glas adviseert daarom het Rijk om de regels voor buitendijkse woningbouw aan te scherpen en de bestaande woningen aan te passen als die een hogere afvoer of de berging van water belemmeren. Ook zou er in beekdalen en diepe delen van polders, waar het water bij extreem weer niet weg kan, zou een bouwverbod moeten gelden. Er moet nu al ruimte worden vrijgehouden voor een goede afvoer vanuit rivieren, bredere dijken en waterberging voor in de toekomst. Dijkgraaf Patrick van der Broeck vindt het verder ook belangrijk dat naast de Deltacommissaris ook waterschappen en andere waterbeheerders in Nederland mee aan tafel moeten zitten wanneer er nieuwe woningbouwplannen worden gemaakt. Hierdoor kan er op de juiste plekken gebouwd worden en wordt overtollig water voldoende opgevangen en vastgehouden in de nieuwe wijk.

Ook zou er in het kader van waterveiligheid en risicogebieden een verplicht klimaatlabel voor huizen geïntroduceerd kunnen worden. Hierdoor wordt het risico beperkt dat mensen te veel betalen voor hun huis. Ook maak je burgers en bedrijven bewuster van klimaatverandering. Promovendi Alexander Carlo en Martijn Stroom van de Universiteit Maastricht pleiten voor dit label. Minister Harbers meldt dat na aanbeveling van de zogeheten Beleidstafel wateroverlast en hoogwater, die werd opgericht na de overstromingen in Limburg van juli 2021, het kabinet kijkt naar een ‘waterlabel’. Deze is vergelijkbaar met een energielabel, zodat huizenkopers kunnen zien hoe groot het risico op overstroming of wateroverlast voor de woning is.

Maatregelen tegen klimaatverandering

Om toekomstige overstromingen te voorkomen, is het essentieel om de klimaatverandering aan te pakken. Dit is een urgentie die naar voren kwam na de overstromingen in Limburg, laat VVD-kamerlid Servio Erkens weten. Actiegroep Extinction Rebellion benadrukte tijdens een protest de noodzaak van actie door zandzakken voor het ministerie van Economische Zaken te leggen. Ook het rapport van het

IPCC laat wederom zien dat er actie nodig is om de opwarming van de aarde te beperken. Burgers en bedrijven willen heel graag meehelpen om hun uitstoot te verminderen en duurzaam te gaan leven en produceren, maar de politiek zal ook een aantal knopen door moeten hakken om dit mogelijk te maken vindt Co Verdaas, dijkgraaf.

De overstromingen hebben voor een wake-upcall gezorgd in de politiek, zegt de Trouw. Ondanks dat is er volgens de krant nog steeds geen duidelijke erkenning dat klimaatverandering een groot probleem is. Wel meldt de Trouw dat premier Mark Rutten laat weten dat hij het uitgebrachte rapport van het IPCC, waarin staat dat de opwarming van de aarde sneller gaat dan gedacht, zeer zorgelijk vond. Het is volgens hem daarom ook extra belangrijk dat zowel Nederland als andere landen de klimaatdoelstellingen gaat halen. In Nederland zal hiervoor een beter beleid moeten komen. Volgens gedragswetenschappen Reint Jan Renes was er sneller beleid gemaakt wanneer de overstromingen in Den Haag hadden plaats gevonden in plaats van in Zuid-Limburg. Toch laat VVD-fractievoorzitter Sophie Hermans weten dat er in 2022 door de overheid 7 miljard euro extra uitgetrokken wordt om de CO₂ uitstoot te reduceren.

Na het rapport van het KNMI komen er nog meer geluiden over dat er nu verandering moet komen, zo pleit ook voorzitter Rogier van der Sande van de Unie van Waterschappen. *“Toenemende hoosbuien en droogte betekenen niet alleen meer werk voor de waterschappen, maar ook voor het Rijk, de provincies en gemeenten. Iedereen moet vol aan de bak, zodat we ons versneld kunnen aanpassen aan de verandering. De tijd dat we water, land en bodem naar onze hand konden zetten is voorbij”* (Van der Sande, 26 oktober 2021, De Limburger). Ook vindt Deltacommissaris Peter Glas dat het kabinet meer onderzoek moet laten doen naar de gevolgen van klimaatverandering op bijvoorbeeld rivieren.

Mark Rutten roept in zijn toespraak op de klimaatop COP26 in Glasgow dat er meer “actie en uitvoering” moet komen van alle klimaatplannen. Hij erkent ook dat Nederland “te lang gepraat over de plannen en te weinig gedaan”, volgens De Limburger. Toch wordt niet meteen de verklaring over fossiele energie, waarbij de overheid geen steun meer geeft aan fossiele brandstofprojecten, getekend door Rutten. Dit vond hij een beslissing voor het nieuwe kabinet, maar na veel kritiek heeft minister Tom de Bruijn van buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking hem toch ondertekend, meldt de Trouw.

Een specifiek aandachtspunt binnen het verminderen van de broeikasgassen is de stikstofuitstoot. Lang ging er binnen de politiek een discussie rond over het inkrimpen van de veestapel. Wanneer boeren minder vee houden, zou dit erg veel uitstoot schelen, volgens De Limburger. Toch hoeven boeren niet per se deze maatregel te nemen volgens Sjaak van der Tak, voorzitter van de boerenorganisatie LTO: *““Het klimaatbeleid moet veel steviger.” En wat hem betreft stelt de overheid de boeren in staat 'om de goede dingen te doen'. "Er moet wel voldoende voedsel worden geproduceerd in dit land en de boeren die blijven, moeten die gelegenheid krijgen. Maar het kan duurzamer. Er zijn al boeren die stoppen omdat zij geen opvolger hebben. De overheid moet ze daar een handje bij helpen. ””* (Van der Tak, 24 juli 2021, Trouw).

Volgens een respondent van de Telegraaf is het belangrijk dat de Europese Commissie meer met bedrijven gaat praten om te verduurzamen. De klimaatproblemen kan Nederland namelijk niet in haar eentje oplossen. Veel respondenten van de Telegraaf vinden echter dat het klimaatprobleem niet op Europees niveau aangepakt moet worden, maar juist op een wereldwijd niveau. Daarnaast vindt een lezer van de Trouw dat klimaat geen politieke kleur zou moeten hebben; zowel rechtse als linkse partijen moeten er wat mee doen in hun beleid.

Verschillende instanties in België, Nederland en Duitsland hebben inmiddels de handen ineengeslagen om natuurrampen als de overstromingen van juli 2021 in de toekomst te voorkomen. Twaalf

instellingen, waaronder Waterschap Limburg, het KNMI en Nederlandse, Duitse en Belgische universiteiten, werken grensoverschrijdend samen aan bescherming tegen hoogwater, laat de Trouw weten. Voor de samenwerking tussen de instanties is in totaal 8 miljoen euro uitgetrokken.

Verder reageert Joris van Toor, specialist in duurzaamheidsrisico's bij De Nederlandsche Bank, dat het belangrijk is voor financiële instellingen om risico's met betrekking op klimaatverandering in kaart te brengen en waar nodig te beperken. Duidelijk is dat er nog veel gedaan moet worden om de klimaatverandering te beperken. Fotograaf Rem van den Bosch beaamt daarom ook dat we bewuster moeten omgaan met ons milieu; *"Ik geloof dat we samen iets kunnen veranderen."* (Van den Bosch, 12 augustus 2021, De Telegraaf).

De kranten hebben allemaal vanuit eenzelfde discourse de artikelen geschreven. Aangezien alle geanalyseerde kranten vinden dat klimaatverandering de oorzaak is van de overstromingen, vinden ze allemaal dat er meer gedaan moet worden om de broeikasgassen te reduceren zodat de gevolgen van klimaatverandering verminderen. In het Algemeen Dagblad, de Limburger en de Trouw worden artikelen gepubliceerd waarin experts aan het woord komen die adviseren om op te gaan letten waar we willen bouwen. De Telegraaf heeft het daarentegen alleen over een waterlabel voor huizen. Verder zijn er meer artikelen in de Limburger en Trouw geschreven over de risicopreventie maatregelen dan in de Telegraaf en het Algemeen Dagblad.

Het kabinet en de premier komen over deze onderwerpen voor veel aan het woord. Ook veel specialisten en experts hebben wat te zeggen over het verminderen van de broeikasgassen. Verder hebben de banken het veel over het aanpassen van woningbouwplannen.

4.2.2 Flood defence

Voor deze strategie is er gekeken naar voorgestelde maatregelen voor het beschermen van overstromingsrisicogebieden door middel van goede (water)infrastructuur en bouwstructuren.

In de toekomst zijn er nieuwe maatregelen nodig om bewoners beter te beschermen tegen het hoge waterpeil, zegt een redacteur van de Telegraaf. In de afgelopen decennia is er volgens een artikel in De Trouw al veel aandacht geschonken aan dijkversterking langs de grote rivieren in Nederland, Duitsland en België. Ook hebben de Waterschappen veel aandacht besteed aan het beschermen van mensen die rond de rivieren wonen door dijkversterkingsprojecten, het hoogwaterbeschermingsprogramma en het programma Ruimte voor de Rivier, zegt dijkgraaf Jeroen Haan). Na de overstromingen in Limburg van 1993 en 1995 werd het stroomgebied van de Maas grondig aangepakt. De Maas kreeg meer ruimte door uitgediepte uiterwaarden en een diepere vaargeul, nieuwe dijken, naastgelegen hoogwatergeulen en overloopgebieden.

Toch werkten al deze aanpassingen niet goed genoeg; Limburg overstroomde opnieuw. Professor Guus Berkhout vindt dat de overheid klimaatverandering gebruikt als excuus voor het falen van het huidige waterafvoersysteem. Deze is gewoon nog niet optimaal en dus vindt de professor dat de bestuurders dit proberen te verbloemen met de te hoge CO₂ uitstoot. Toch hebben de programma's wel hun werk gedaan, zegt projectmanager rivieren Hans Brouwer. *"[...] de maatregelen die in het kader van 'Ruimte voor de rivier' en de Maaswerken na de overstromingen van 1993 en 1995 werden genomen, erger leed hebben weten te voorkomen. Doordat uiterwaarden zijn verlaagd, en dijken zijn verlegd, kunnen de rivieren benedenstrooms nu meer water opvangen. Daardoor zijn ook bovenstrooms de waterstanden lager."* (Brouwer, 23 juli 2021, Trouw).

Volgens Hoogleraar Milieutechnologie Huub Rijnaarts hebben we tijdens de wateroverlast in Limburg laten zien waar Nederland goed in is; water de ruimte geven en het zo snel mogelijk afvoeren. *“Dankzij de Maaswerken zijn in Limburg gigantische problemen zoals in 1993 en 1995, en nu in België en Duitsland, voorkomen. Als het water komt, zetten we het direct op de snelweg naar zee. Onze infrastructuur is gericht op het kwijtraken van water, niet op het vasthouden.”* (Rijnaarts, 14 augustus 2021, Algemeen Dagblad).

De overstromingen uit juli 2021 vonden plaats in de kleine rivieren en beken doordat ze niet snel genoeg het water konden afvoeren. Er zal dus meer aandacht hier naar uit moeten gaan, vinden ook de bewoners uit getroffen gebieden. *“Er moet een oplossing komen voor het hoge water. In Nederland is toch alles mogelijk? Kijk naar de deltawerken. We moeten iets doen, anders gaat heel Valkenburg failliet.”* zegt bewoner Georges Laheij uit Valkenburg (Laheij, 28 augustus 2021, Trouw). Daarbij hielden de dijken rondom de rivier de Maas het ook maar net. Ook naar deze dijken zou opnieuw gekeken moeten worden of ze de bewoners bij een volgende overstroming weer kunnen beschermen, zegt De Trouw. *“Een hoofdtaak van de overheid is om publieke infrastructures te onderhouden en tijdig aan te passen aan veranderende omstandigheden. Dat geldt zeker voor weersextremen, omdat juist hier veel leed kan worden voorkomen. Adaptatiebeleid geeft hoge baten tegen lage kosten.”* vindt professor Guus Berkhout (Berkhout, 21 juli 2021, De Telegraaf).

Topman Jos Baeten van verzekeringsmaatschappij ASR vindt dan ook dat de overheid voortaan meer moet doen aan de bescherming tegen overstromingen bij secundaire waterwegen, zoals de rivier de Geul. Klimaat adaptieve maatregelen zijn wel eens waar dure ingrepen maar het is voor de overheid duurder om alle schade te vergoeden en de infrastructuur te herstellen, zegt Nathalie Asselman, onderzoeker bij Deltares. Volgens Deltacommissaris Peter Glas is er 800 miljoen euro extra nodig voor het voorkomen van overstromingen en beheer van zoet water. Het kabinet schuift wederom besluiten hiervoor voor zich uit, wat dijkgraaf Patrick van der Broeck van Waterschap Limburg erg teleurstellend vindt.

Verder zou er volgens hoogleraar Eddy Moors een grensoverschrijdend kennisprogramma moeten komen wat betreft rivierwaterafvoer. Het is volgens hem sowieso een goed idee dat Nederland meer afspraken met Duitsland gaat maken over de opvang van rivierwater. Wel werken binnen Nederland Rijkswaterstaat, waterschappen, gemeenten, Staatsbosbeheer, Veiligheidsregio en de provincie nu al samen in het programma van WRL, Waterveiligheid en Ruimte Limburg, meldt De Telegraaf. Ze hebben samen de leiding over de complexe waterhuishouding van de Maas, zijrivieren en beken. Jammer genoeg gaat dit niet heel soepel weet Paul Neering van stichting Waterstop.nu: *“Maar alle instanties hebben tegenstrijdige belangen. In de praktijk komt het erop neer dat iedereen nu nog naar elkaar wijst als verantwoordelijke, schuldige of degene die het moet gaan uitvoeren. De menselijke maat is weg, terwijl het om de veiligheid van de burger gaat.”* (Neering, 15 juli 2023, De Telegraaf)

De overheid heeft al actie ondernomen om te werken aan waterveiligheid. In de huidige Deltaplannen is verruiming van rivieren opgenomen, laat Harold van Waveren, strategischadviseur bij Rijkswaterstaat, weten. Hierdoor kan er meer rivierwater opgevangen en afgevoerd worden. Zo kunnen de rivieren met de gevolgen van klimaatverandering meebewegen. Ook staan er nog dijkversterkingsprojecten op de agenda meldt het Algemeen Dagblad. Dit wordt uitgevoerd via het Hoogwaterbeschermingsprogramma. In 2050 moeten volgens het programma 2000 kilometer aan dijken en ongeveer 500 sluizen en gemalen versterkt zijn.

De geanalyseerde kranten vinden allemaal dat het landschap rondom de rivieren nog beter ingericht moet worden, willen we toekomstige overstromingen voorkomen. Hierbij gebruiken ze allemaal eenzelfde discourse waarbij ze de gemaakte aanpassingen bij rivieren na de vorige overstromingen

loven maar wel benadrukken dat er meer maatregelen op andere vlakken genomen moeten worden om enorme hoeveelheden water ook op de secundaire waterwegen verwerkt kunnen worden. De belangrijkste actor in de krant blijken de waterschappen en specialisten en wetenschappers te zijn.

4.2.3 Flood mitigation

Hier is er gekeken naar genoemde adaptatiemaatregelen om zo de schadelijke effecten van overstromingen in dorpen en steden te verminderen.

Volgens De Trouw zijn adaptieve maatregelen, maatregelen voor de fysieke inrichting van een gebied waardoor het water beter opgevangen kan worden wanneer er in de toekomst extreme hoosbuien vallen. Waterexperts van Deltares zeggen dat deze maatregelen veel geld gaan kosten, maar ze zijn wel hard nodig om de bewoners van Zuid- Limburg veilig te stellen. Daarnaast zullen de maatregelen uiteindelijk minder geld kosten dan de schade die wordt veroorzaakt door overstromingen. Toch zeggen onderzoekers van Deltares dat stevige maatregelen niet kunnen voorkomen dat er weer een ramp gebeurt als in juli 2021. Sommige maatregelen zijn zo groot, duur of ingrijpend dat het niet realistisch is om ze uit te voeren zegt onderzoeker Nathalie Asselman. *“Een voorbeeld: om te voorkomen dat het oude centrum van Valkenburg weer onder water komt te staan, zou in het centrum een muur van 3,5 meter hoog gebouwd moeten worden. Een andere optie - het vergroten van de capaciteit van de Geul, de beek die door het stadje stroomt - zou ertoe leiden dat een onbekend aantal huizen gesloopt moet worden. Beide zijn geen aantrekkelijke opties voor Valkenburg, dat de toeristische trekpleister van het heuvelgebied is - nog los van de vraag hoeveel het allemaal zal kosten.”* (Asselman, 27 januari 2023, Algemeen Dagblad).

Toch kunnen er ook andere keuzes gemaakt worden. Zo zouden gebouwen, huizen, straten, riolering en tuinen volgens de redactie van de Telegraaf zo ingericht moeten worden dat ook hier het overvloed aan water snel afgevoerd kan worden. Ook wordt er gezegd dat niet alleen het water afgevoerd moet worden, maar dat het vastgehouden wordt zodat bij droge periodes water uit reservoirs gehaald kan worden. Het is aan gemeenten, waterschappen, technici en burgers om bij te dragen aan de oplossing, zegt Edwin van der Strate, expert in klimaatoplossingen bij ingenieursbureau Tauw.

Verder meldt de TU Delft dat er al veel nieuwe technieken zijn om water beter op te vangen die de overheid kan benutten. Zo zorgen wegdekken met piepkleine gaatjes erin, ondergrondse tunnels en vooral veel absorberende oppervlakten ervoor dat veel water in de grond opgevangen kan worden in plaat van dat het direct naar de riolering gaat.

Ook zou er in de bouw meer aandacht besteed moeten worden aan het zo inrichten van plekken dat bewoners minder last hebben van het water wanneer de straat blank komt te staan, vindt Hanneke Schuurmans van wateradviesbureau Nelen & Schuurmans. *“Panden zonder drempels zijn goed voor de bereikbaarheid, maar bij wateroverlast is het een ramp. Er worden ook nog steeds winkelterreinen gemaakt met grote pleinen in het midden. Als daar water af stroomt, gaat dat allemaal naar de winkels en de bedrijfspanden eromheen. Dat kun je van tevoren weten.”* (Schuurmans, 7 september 2021, De Limburger). Bij bestaande huizen zou je preventie oplossingen kunnen introduceren in de vorm van schotten die voor huizen geplaatst kunnen worden.

Gelukkig zitten gemeenten niet helemaal stil, zegt Edwin van der Strate, expert in klimaatoplossingen bij ingenieursbureau Tauw. Door middel van stress-tests worden de versteende en droge locaties, die als eerste gevaar lopen tijdens een overstroming, in kaart gebracht. Ook stellen ze plannen op voor waterbuffers en het afkoppelen van waterpijpen, zodat de riolering niet overbelast raakt. Verder willen

de waterschap en provincie dat bij nieuwbouw rekening wordt gehouden met waterrisico's. Hiervoor is er een nieuwe wetgeving nodig, laat het Algemeen Dagblad weten.

Het Algemeen Dagblad heeft het vaker dan de andere drie kranten over mitigatie maatregelen. Echter, de Trouw heeft het in haar artikelen vaker over welke specifieke maatregelen toegepast kunnen worden in het Nederlandse landschap dan de andere kranten. Voornamelijk specialisten en wetenschappers zijn hierover geïnterviewd door de kranten. Ook hebben gedupeerden zich uitgelaten over veranderingen in de ruimtelijke ordening.

4.2.4 Flood preparation

In dit stuk is er gekeken naar voorbereidende maatregelen op de overstromingen. Met andere woorden, maatregelen gericht op het goed plannen en het trainen voor mogelijke overstromingen, zodat iedereen weet wat ze moeten doen wanneer er hoogwater is en er wellicht een overstroming plaatsvindt.

Tijdens de overstromingen zijn veel dingen goed verlopen. Op het moment dat het water in de straten al snel begon te stijgen, zijn inwoners uit Maastricht, Roermond en omstreken geadviseerd om te evacueren. Voor twee dorpen in Echt-Susteren was het zelfs verplicht om te evacueren, liet de Trouw weten. Ziekenhuizen stellen een zorgstop in en stellen niet-spoedeisende operaties uit. Ook heeft het Rode Kruis volgens De Trouw een hulplijn opengesteld voor mensen in het rampgebied. Er wordt via het burgerhulpnetwerk Ready2Help hulp aangeboden voor bijvoorbeeld het vullen van zandzakken en opruimwerkzaamheden. Ook is er een site geopend waarop mensen kunnen laten weten dat ze veilig zijn.

Dierenambulances proberen nog zo veel mogelijk dieren te redden van het stijgende water, maar soms kwam de hulp al te laat volgens de Limburger. Honderden brandweerlieden uit dertien veiligheidsregio's hebben hulp aangeboden in Limburg. Naast helpende handen zijn er ook 130.000 zandzakken en duizend pompompen met aggregaat naar het getroffen gebied gestuurd, meldt De Trouw. De reddingsboot van de Roermondse reddingsbrigade vaart af en aan om bewoners te evacueren die weg willen. Ook laat de krant weten dat waterschappen en het leger druk bezig zijn geweest om dijken te stutten met bigbags en bewoners en vrijwilligers uit de omliggende dorpen hebben met elkaar zandzakken gevuld en langs de oever opgestapeld. Veel mensen hebben hun huis beschikbaar gesteld om gedupeerden op te vangen en helpen hen zoeken naar een tijdelijk onderkomen, laat de Limburger weten.

Toch waren er nog wat verbeterpuntjes. Allereerst moeten er betere afspraken gemaakt worden rondom de overstromingen zelf, zegt Eddy Moors, hoogleraar Water en Klimaat. Bewoners weten nu namelijk niet hoe ze zich voor moeten bereiden op overstromingen, terwijl ze waarschijnlijk wel vaker voor zullen gaan komen. Daarom moeten bewoners beter voorbereid worden op overstromingen. Zo zouden ze volgens Moors alerter moeten zijn op wateroverlast. Ook zegt hij dat het belangrijk is dat bewoners weten welke vluchtroutes er zijn en dat mensen hun huizen zo inrichten dat hun huis na een overstroming niet direct onbewoonbaar wordt. Dit kan door bijvoorbeeld door stopcontacten hoger aan te leggen of hun vloer te vervangen voor een die tegen water kan, laat het Verbond voor Verzekeraars weten. Ook zou er volgens de Trouw eerder ingespeeld moeten worden op de bescherming van kwetsbare groepen tijdens overstroming, aangezien deze groepen meer hulp nodig zullen hebben.

Verder moeten er betere plannen en regels opgesteld worden voor de hulpdiensten. Volgens de Vakgroep Brandweer Vrijwilligers lagen er bijvoorbeeld geen evacuatieplannen klaar. Ook uit de

evaluaties met het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement bleek dat er geen plan klaarlag om gemeenten vanuit de veiligheidsregio's Limburg Noord en Zuid te ondersteunen. In deze plannen stonden alleen randvoorwaarden, maar bijvoorbeeld geen richtlijnen over de grootte van het gebied wat geëvacueerd moet worden. Verder ontbrak er regie over de situatie en ook de samenwerking tussen betrokken instanties als waterschap, veiligheidsregio's en gemeenten was gebrekkig.

Professor bos- en natuurgevaar Luuk Dorren zag ook dat hulpdiensten amper voorbereid leken op het hoogwater: *"Reddingsboten moesten van elders komen. Het duurde ook een hele tijd voor het leger er was. En de kleding van de brandweer is geschikt voor brand, maar veel te zwaar om mee door het water te waden. Het zijn kleine dingen, maar ze maken in een crisis wel verschil."* (Dorren, 21 februari 2023, Algemeen Dagblad)

Ook was er slechte communicatie tussen België, Duitsland en Nederland, laat de Limburger weten. De informatie-uitwisseling was zo slecht waardoor de landen geen zicht hadden op de situaties over de grens. Er zijn al stappen gezet om de communicatie te verbeteren tussen de veiligheidsregio's.

Verder heeft Limburg al wat eerste stappen gezet om ervoor te zorgen dat bij een volgende overstroming voldoende noodmateriaal beschikbaar is. Er is door het waterschap een vierjarig contract ondertekend met twee bedrijven voor de levering van noodmaterialen, zegt de Trouw. Zo komt er voor 4000 meter aan noodkeringen en is er 400.000 euro uitgetrokken voor mobiele materialen. Deze noodmaterialen zijn een onderdeel van een groter project om een volgende hoogwaterstand beter aan te pakken.

Als laatste waren er geen plannen omtrent de redding en opvang van dieren. Eline Lauret van de Nederlandse Federatie Dierenopvang Organisaties (NFDO) zegt hier het volgende over: *"De aandacht ging volledig uit naar mensen, en dat is logisch. Maar je moet ook dieren redden en het is van levensbelang om vooraf te weten hoe dat is geregeld. Wie moet je bellen, wie is inzetbaar, waar is opvang?"* (Lauret, 28 januari 2023, Trouw). De dieren zijn tijdens de overstromingen compleet aan hun lot over gelaten. Pascale Plusquin, fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren in het Limburgs Parlement heeft dit ook gemerkt. Ze vroeg gedurende de overstromingen Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en zelfs toenmalig gouverneur Johan Remkes om hulp. *"Ik zei: we moeten het leger inzetten. Niemand wil dat er straks allemaal dode dieren aanspoelen. Maar er gebeurde niets."* (Plusquin, 9 juli 2022, De Limburger).

Bovendien vinden hulpdiensten er hinder door aangezien sommige bewoners niet wilden evacueren zonder hun dieren. Dieren zijn actoren waarmee rekening gehouden moet worden tijdens rampen als een overstroming. Er moet daarom meer aandacht aan besteed worden. Ze kunnen alleen niet voor zichzelf spreken. Daarom hebben de Nederlandse Federatie Dierenopvang Organisaties (NFDO) samen met International Fund for Animal Welfare (IFAW), Dierenlot en de Dierencoalitie het rapport Natuurbrandsignaal '23 uitgebracht waarin ze aandacht vragen voor het lot van dieren bij rampen zoals branden en overstromingen.

In samenspraak met het ministerie van justitie en veiligheid hebben deze vier dierenorganisaties en de Federatie Dierenambulances Nederland (FDN) de 'Stichting Dieren in Rampen' gevormd. zegt Sabine Zwiers van IFAW laat weten dat de organisaties hierdoor onder andere al hebben meegepraat over het nieuwe nationaal crisisplan natuurbranden en ook gaan ze concrete afspraken maken met de veiligheidsregio's over hulp bij crises en rampen.

De Telegraaf en het Algemeen Dagblad hebben het weinig over voorbereidende maatregelen in hun artikelen ten opzichte van de Trouw en de Limburger. De Telegraaf schrijft in artikelen vooral veel over acties waardoor bewoners zich bewuster worden van de gevaren van de klimaatverandering, waar de

Limburger meer artikelen schrijft over dat de evacuatieplannen verbeterd moeten worden voor zowel bewoners als hulpverleners. Daarentegen publiceert alleen de Trouw over het waarborgen van de veiligheid van dieren tijdens natuurrampen. Opvallend veel actoren hadden wat te zegen over wat er verbeterd moest worden rondom de overstromingen. De actoren die het meeste aan het woord kwamen in de krantenartikelen zijn de hulpdiensten, aangezien zij nog een aantal op- en aanmerkingen hadden over de huidige gang van zaken omtrent hulpbieden aan getroffen. Ook veel dierenorganisaties en gedupeerden kwamen voor in de artikelen, aangezien zij aanpassingen wilde zien in de evacuatieplannen.

4.2.5 Flood recovery

Als laatste is bij deze strategie gekeken naar maatregelen die zijn gebruikt of voorgesteld om te gebruiken om zo snel mogelijk de schade van de overstromingen te herstellen. Dit gaat zowel om geld en spullen als mentale gezondheid.

Hulp na de overstroming

Het Nationale Rampenfonds had binnen enkele uren na de overstromingen Giro 777 geopend, waarop de eerste donaties al snel binnenkomen voor de slachtoffers, meldt de Trouw. De Limburger laat weten dat er een concert op de Cauberg wordt gehouden waarmee geld is opgehaald en ook organiseerde Omroep MAX een benefietuitzending. Uiteindelijk wordt er volgens de Limburger in totaal ruim 11 miljoen euro opgehaald voor gedupeerden van de overstroming. Ook zegt de Limburger dat er door verschillende bewonersinitiatieven in Nederland gratis voedselpakketten, huisraad en fietsen werden uitgedeeld.

Zodra het water gezakte, konden volgens de Limburger de eerste dijkinspecties uitgevoerd worden en begonnen de bewoners met het opruimen van de rommel die is achtergebleven. Ook hierbij werd er veel hulp geboden door vrijwilligers. Naast opruimen helpen ze elkaar met het herstellen van de schade en zorgen goed voor elkaar door bijvoorbeeld eten te koken of de was te doen, vertelt gedupeerde Toine Poels. Het leger haalde ondertussen nog takken, boomstammen en grote stukken plastic die zijn blijven hangen uit de waterkeringen en later ook uit de Maas, laat de Limburger weten.

Vanuit alle hoeken is er veel hulp aangeboden. Johan Remkes, op dat moment waarnemend commissaris van de Koning in Limburg, spreekt dan ook veel dank uit aan alle mensen die hebben geholpen tijdens de overstromingen. *“Remkes zegt eveneens onder de indruk te zijn van de manier waarop het openbaar bestuur en alle diensten hebben gefunctioneerd. Dat geldt voor de beide veiligheidsregio's, gemeenten, Waterschap Limburg, Rijkswaterstaat, hulpdiensten als brandweer en politie, medewerkers van de provincie en de ondersteuning van Defensie. Remkes benadrukt dat de hulp ook van buiten de provincie kwam. Dat geldt onder meer voor brandweermensen, ambulancepersoneel, vrijwilligers van het Rode Kruis, politie, Slachtofferhulp en Reddingsbrigade. Ook vanuit de Duitse grensstreek kwam er hulp.”* (Hensels, 23 juli 2021, De Limburger).

Naast de praktische hulpverlening werd ook aandacht besteed aan de mentale gezondheid van de getroffen. Volgens de Limburger heeft gemeente Meerssen heeft een periodiek informatiebulletin uitgeven dat huis aan huis zal worden bezorgd. Naast dat er iets over praktische zaken in staat, is er ook ruimte voor interviews met en verhalen van slachtoffers en hulpverleners. Er mag namelijk niet vergeten worden dat de overstromingen ook een grote mentale impact kunnen hebben op slachtoffers. Gedupeerde Georges Laheij vertelt aan de Trouw dat hij en zijn vrouw hoofdpijn hebben en verschrikkelijk moe zijn door alle zorgen na de ramp. Men wil voorkomen dat mensen depressie en angst overhouden aan de gebeurtenissen. Er wordt daarom aangeraden om ondersteuning te vinden

bij familie en vrienden, meldt de Limburger. Verder heeft het Watersnoodmuseum in Zeeland een deel van het gebouw speciaal ingericht over de overstromingen in Limburg, zodat ook mensen uit Limburg een plek hebben om hun verhalen te delen, vertelt directeur Siemco Louwerse aan de Limburger.

Schadevergoeding en verzekering

Een ander belangrijk onderwerp in de media was de schadevergoeding omtrent de overstroming. Door burgemeester Daan Prevoe werd al snel gevraagd om gedupeerden helderheid te verschaffen over de financiële steun vanuit de overheid. Het is voor verzekeringen te veel gevraagd om schade die is voorgekomen uit overstromingen uit primaire waterkeringen te vergoeden. Het kabinet heeft 15 juli 2021 na een crisisoverleg besloten om de overstromingen in Limburg officieel tot een ramp te bestempelen, melden alle geanalyseerde kranten. Hierdoor treedt de Wet tegemoetkoming schade bij rampen in werking. Hierdoor kunnen gedupeerde schade verhalen die „niet verzekeraar, vermijdbaar of verhaalbaar is.“ meldt het ministerie van Justitie en Veiligheid. Niet alleen particulieren, ondernemers, landbouwers, komen hiervoor in aanmerking maar ook verenigingen, lagere overheden of kerken. Veel partijen zijn blij met dat Limburg is aangemerkt als rampgebied waardoor extra financiële steun aangeboden kan worden, zo ook de Limburgse Werkgevers Vereniging. Het kabinet beloofde vaart te maken met het uitkeren van de vergoeding. Het is echter nog niet zeker dat alle schade die gedupeerden hebben geleden ook volledig vergoed wordt. Mensen die schade hebben opgelopen die niet wordt gedekt, konden zich vanaf begin augustus 2021 melden bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

Het Rijk beloofde dat de vergoeding zo snel mogelijk uitgekeerd zou worden, meldt ook de Limburger: *“Het staat in elk geval niet volgende week al op de bankrekening. En ook niet volgende maand. Het kabinet heeft beloofd om vaart te maken, maar er gaat nog wel wat water door de Maas voor men aan de uitvoering toe is. De ministeriële regeling kan wel voorzien in de mogelijkheid om voorschotten uit te keren.”* (Goossens, 17 juli 2021, De Limburger).

Het duurde echter lang voordat de schade die het water had aangericht vastgesteld kon worden. Eerst moest het water wegzakken om de daadwerkelijke materiële schade op te kunnen maken, zegt schade-expert Marcel Swanink van Centraal Beheer. De schade is namelijk niet alleen aan huizen en de inboedel, maar bijvoorbeeld ook bij akkers van boeren. Ruim drie weken na de overstromingen wordt de schade pas goed zichtbaar, laat de Trouw weten. Volgens het Algemeen Dagblad krijgen burgers de schade die ze niet konden verzekeren voor 90 procent vergoed vanuit de overheid. Bedrijven die schade hebben boven de 17.000 hebben zelfs het recht op een volledige vergoeding. Verder meldt de Telegraaf dat er werd gekeken *“of het kabinet ook iets kan betekenen voor ondernemers met omzetverlies. Formeel hoeft het kabinet dit niet te doen, maar minister Grapperhaus wil kijken of er een mouw aan te passen valt. Hij is daartoe geneigd omdat corona al zwaar was voor ondernemers, in Limburg kwamen daar de overstromingen bovenop.”* (De Telegraaf, 14 augustus 2021).

Eind augustus kwamen de eerste schadeclaims binnendruppelen bij de verzekeraars meldt Trouw: *“Vanwege de overstromingen kreeg ASR meer dan zeshonderd schadeclaims binnen, variërend van kleine schade tot hele inboedels die door het oprukkende water zijn vernietigd. Baeten zegt dat de helft van de vergoedingen is uitgekeerd. Bij hele grote schades of bij bedrijven duurt het volgens hem vaak langer voor het precieze schadebedrag bekend is.”* (Trouw, 26 augustus 2021). ASR is bezig om zo snel mogelijk de schadeclaims af te handelen, zodat iedereen voor het einde van 2021 de vergoeding heeft.

Waar in eerste instantie werd gedacht dat veel getroffen mensen zich konden beroepen op hun woonverzekering en de verzekeraars wilde meewerken en denken in de mogelijkheden, beginnen nu een aantal verzekeringsmaatschappijen zich ook terug te trekken, volgens de Trouw. Dit komt doordat

schade door lokale regen wel wordt gedekt door de verzekeraar maar schade door extreem weer en klimaatverandering weer niet. Veel getroffen mensen komen hierdoor in een vervelende situatie te zitten waarbij ze gerekend hadden op vergoedingen maar deze toch niet krijgen. Hierdoor worden veel bewoners afhankelijk van de vergoeding van de overheid. In maart 2022 laat De Telegraaf weten dat er een coulanceregeling opgezet is voor de vergoeding vanuit de overheid omdat veel mensen niet voor schade verzekerd waren terwijl ze zich hier wel voor hadden kunnen verzekeren. Hierdoor liepen veel mensen een vergoeding mis maar door de coulanceregeling is dit ook gedekt. Daarnaast is er voor de gedupeerden nog een kleine vergoeding vrijgekomen vanuit Giro 777, laat het Algemeen Dagblad weten. Het geld wat is ingezameld doormiddel van vele donaties is door het Nationaal Rampenfonds verdeeld onder 8000 huishoudens die zwaar zijn getroffen door de overstroming. Ze krijgen ieder 1000 euro wat wordt verstrekt via de gemeente. Toch dekt dit voor veel gedupeerden niet de kosten. Veel mensen hebben hun spaarpotjes leeg moeten trekken. Ook hebben pensionado's weer een baan genomen en moesten sommigen een extra hypotheek afsluiten om rond te kunnen komen, vertelt gedupeerde Paul Neering.

Wel kwam er veel kritiek uit verschillende hoeken over dat de overheid te langzaam was met uitkeren van de vergoedingen. De Telegraaf meldt dat *"Ruim vier maanden na de watersnood hebben nog maar 46 gedupeerden hun schade vergoed gekregen door de overheid. In totaal hebben 1833 mensen schade aan hun woning of bedrijf gemeld."* (De Telegraaf, 23 november 2021). Verschillende kamer leden vinden dat het te lang duurt voordat gedupeerden het geld uitgekeerd krijgen. *"PvdA-Kamerlid Habtamu de Hoop vindt het „wrang" dat nog zoveel mensen op hun geld wachten. Hij wil van demissionair minister Barbara Visser (Infrastructuur en Waterstaat) weten hoe deze mensen „zo snel mogelijk" hun schadevergoeding kunnen krijgen. Laura Bromet (GL) sluit zich daarbij aan en Kamerlid Barry Madlener (PVV) vindt dat er „snel gehandeld" moet worden."* (De Telegraaf, 23 november 2021). Ook de Nationale Ombudsman Reinier van Zutphen is niet te spreken over hoe de overheid om is gegaan met de schadevergoeding. *"Die regeling bood echter niet de verwachte hulp en bevatte ook niet logische bepalingen. Zo werden beschadigde auto's wel vergoed en motoren niet. Wel een vergoeding voor huizen, niet voor tuinen. De communicatie over die regeling verdiende geen schoonheidsprijs. Gedupeerden zijn niet actief benaderd. Het Rijk deed ook onnodig lang over het vergoeden van schade aan gemeentelijke wegen, oordeelt de Ombudsman. 'Bij elke holle weg werd eerst kritisch gekeken hoeveel schade er door het water kwam en hoeveel er mogelijk het gevolg was van achterstallig onderhoud.'" (Van Zutphen, 26 mei 2023, De Limburger).*

Daarnaast bleek dat de overheid scheef was in het uitdelen van de vergoedingen. Hierdoor gebeurde het dat de ene bewoner meer vergoed kreeg dan de andere bewoner vertelt gedupeerde Kris Förster: *"De een kreeg zijn tuinmeubels en fiets vergoed, de ander, in dezelfde straat, niet; simpelweg omdat de verschillende behandelaren het woord inboedel anders interpreteerden. Ongelooflijk, toch!? [...] En ja, zo kan het dat iemand die zichzelf wel verzekerd had en jarenlang trouw premies afdroeg, de totale schade maar voor vijftig procent vergoed kreeg van de verzekeraar; en een ander, die onverzekerd was, voor negentig procent wordt vergoed door de overheid. Ik gun het ze hoor, ik gun het iedereen, maar dit is wel een wrange ongelijkheid."* (Förster, 15 juli 2023, De Telegraaf)

De tegemoetkomingen van de overheid waren ondanks deze kritiek erg fijn voor de gedupeerden. Veel burgers en bedrijven zijn gered dankzij de uitkering. Tegelijkertijd gaf de overheid echter aan dat deze vergoedingen eenmalig waren, volgens divisiedirecteur toezicht bij DNB Maarten Gelderman. Bedrijven en huishoudens moeten zich in de toekomst dus beter gaan verzekeren tegen overstromingen.

Verzekeraars zijn aan het kijken geweest naar een premie waarbij schade door klimaatverandering wel vergoed kan worden, aangezien er in de aankomende jaren wellicht vaker natuurrampen zullen

voorkomen dankzij de opwarming van de aarde, laat de De Nederlandse Bank (DNB) weten. Klimaatrampen kunnen echter voor een enorme schadepost zorgen en dit moet van de ontvangen premies betaald kunnen worden. Om alles te kunnen dekken wordt deze premie alleen zo ontzettend hoog dat het onbetaalbaar wordt voor burgers om zich hiermee te verzekeren, zegt DNB. Om deze reden is er door verzekeringsmaatschappijen gevraagd of de overheid wil helpen bij opzetten van verzekeringen voor schade door klimaatverandering. De overheid zou in dit geval kunnen helpen door zich garant te stellen voor de betaling van schades boven een bepaald bedrag. Ook wordt er door verschillende partijen gepleit voor een nationaal klimaatfonds, zo ook door verzekeraar ASR.

Het blijft echter lastig om zo een groot product op de markt te zetten als het onzeker blijft of de overheid wel of niet financieel bijspringt met bepaalde rampen. DNB geeft daarom het advies dat verzekeraars misschien ook iets kunnen doen op het gebied van preventie. Er wordt ook gesproken over het meenemen van klimaatrisico in de waardebepaling van woningen. Niet alle schade is namelijk verzekeraar volgens het Verbond voor Verzekeraars: *“Funderingsschade aan woningen is bijvoorbeeld onverzekeraar. Ook overstromingen veroorzaakt door de zee of de grote rivieren, de primaire waterkeringen, zijn niet te verzekeren. En dat geldt ook voor huizen in de uiterwaarden bijvoorbeeld, waar het overstromingsrisico groot is.”* (Ooms, 13 januari 2024, Algemeen Dagblad). Volgens de Autoriteit Financiële Markten (AFM) zou het een goede oplossing zijn om een speciaal klimaatlabel voor huizen op te stellen. In de vraagprijs van een woning wordt er nu namelijk bijna geen rekening gehouden met mogelijke verzakkingen of waterschade door klimaatverandering, terwijl dit voor een verminderde waarde van een huis zou kunnen zorgen. Door mensen minder te laten betalen voor een woning zou er meer geld bij de bewoners over zijn om zelf de schade- en herstelkosten te kunnen betalen.

De Limburger publiceert de meeste artikelen over herstelmaatregelen. In het begin worden veel lokale perspectieven op zaken als de schadevergoeding gedeeld, waar dit later over gaat naar wat nationale beslissingen zijn. Ze hebben het overigens als enige geanalyseerde krant over de vele donaties en hulp die is aangeboden tijdens de overstromingen. Het kleine aandeel artikelen die het Algemeen Dagblad publiceert, gaan allemaal over de schadevergoeding en verzekeraars. Dit is ook het geval voor de artikelen van de Telegraaf, al wordt hier vooral met een negatieve ondertoesproken over de schadevergoedingen. Zo wordt er veel gesproken over dat de overheid sloom is met het uitbetalen en dat het geld niet eerlijk verdeeld wordt.

Actoren die veel aan het woord kwamen in de geanalyseerde kranten waren bij deze STAR-FLOOD strategie voornamelijk banken, verzekeraars en de overheid aangezien het vooral ging over schadevergoeding en de financiële tegemoetkoming die gedupeerden hebben gekregen. Vlak na de overstromingen was het Nationaal Rampenfonds ook een aantal keer geïnterviewd, maar nadat het geld hiervan was ingezameld en uitgekeerd is deze actor nooit meer ter sprake gekomen.

4.3 Resultaten motivational framing

Bij het prognostic frame is uiteengezet welke maatregelen door de kranten zijn voorgesteld om in te gaan voeren zodat de overstromingen niet nog een keer plaatsvinden. Binnen het motivational frame is hierna uiteengezet wie deze maatregelen zouden moeten uitvoeren en welke governance stappen er al zijn gezet door de overheid rondom de overstroming van Limburg in 2021.

4.3.1 Overheidsinstanties

De Europese Unie zou volgens lezers van De Telegraaf ondersteuning moeten gaan geven bij het invoeren van duurzaamheidsmaatregelen en ook bedrijven helpen om duurzamer te worden.

Het kabinet heeft financiële steun geboden aan gedupeerden van de overstromingen in 2021 in Limburg, volgens de verschillende geanalyseerde kranten. Nu moet de overheid, volgens dijkgraaf Co Verdaas, ervoor zorgen dat er regels en hulp komen voor het reduceren van broeikasgassen, waarbij zowel bedrijven als burgers ondersteund worden. Zo moet er extra geld naar de CO₂-reductie volgens VVD-fractievoorzitter Sophie Hermans en moet er volgens Deltacommissaris Peter Glas meer onderzoek gedaan worden naar invloed van het klimaat en risico's. Daarnaast moeten zij helpen bij het opstellen en aanscherpen van regels voor bouwprojecten in risicogebieden en wetten ontwikkelen zodat bij nieuwbouwprojecten rekening wordt gehouden met wateroverlast en regenwateropvang, vindt Peter Glas. De overheid moet ook zorgen voor aanpassingen aan de primaire en secundaire waterwegen, zeggen professor Guus Berkhout en Jos Baeten, topman van ASR. Voor primaire waterwegen zijn er al aanpassingen opgenomen in de Deltaplannen laat Harold van Waveren, strategisch adviseur waterveiligheid bij Rijkswaterstaat, weten; de rivieren worden verruimd en dijken worden versterkt. Verder wordt er in samenwerking met dierenwelzijnsorganisaties een nationaal crisisplan opgesteld voor de veiligheid van dieren tijdens natuurrampen, meldt Sabine Zwiers van IFAW. Verder is er door verzekeraars en banken gevraagd om een water- of klimaatlabel in te voeren voor huizen en of de overheid wil kijken naar het invoeren van een Nationaal Klimaatfonds. Daarnaast willen verzekeraars graag samenwerken met de overheid zodat er een nieuwe premie ontwikkeld kan worden waardoor mensen zich kunnen verzekeren voor rampen veroorzaakt door klimaatverandering. De overheid zou dan garant staan voor schade hoger dan een bepaald bedrag zodat de premie betaalbaar blijft voor burgers.

Provincies moeten volgens Algemeen Dagblad ervoor zorgen dat er een wetgeving komt die rekening houdt met waterrisico's bij nieuwbouwprojecten. Verder moeten ze erop toezien dat deze wetgeving wordt nageleefd.

Waterschappen moeten gaan samenwerken met de overheid bij het beoordelen en opstellen van bouwplannen, vindt Dijkgraaf Patrick van der Broeck. Ook moeten ze ervoor gaan zorgen dat er minder tot niet gebouwd wordt in risicogebieden. Verder moeten de Waterschappen erop toezien dat nieuwbouwwijken en bestaande wijken zo ingericht worden dat regenwater goed wordt opgevangen, zegt Edwin van der Strate van ingenieursbureau Tauw. Daarnaast moeten ze gaan helpen bij het aanscherpen van evacuatie- en waterveiligheidsplannen. Ze hebben al contracten getekend met Limburgse bedrijven voor het verkrijgen van noodmaterialen tijdens een volgende overstroming laat de Trouw weten.

Gemeenten hebben veel hulp geboden rondom de overstromingen in 2021. Ook hebben ze volgend het Algemeen Dagblad de vergoeding van Giro 777 uitgekeerd aan gedupeerden. Gemeenten hebben al stresstesten uitgevoerd zodat risicogebieden zichtbaar werden. Hiernaast hebben ze plannen opgesteld voor het maken van waterbuffers en het afkoppelen van waterpijpen van het riool verteld Edwin van der Strate. Ook moeten gemeenten volgens hem erop toezien dat gebouwen, huizen en straten in bestaande en nieuwbouwwijken worden aangepast om water op te vangen of langer vast te houden. Als laatste meldt de Limburger dat gemeente Meerssen informatiebulletins heeft uitgegeven waarin ook informatie staat over mentale gezondheid, wat een voorbeeld kan zijn voor andere gemeenten.

Hulpdiensten hebben, ook van buiten de provincie, hulp geboden tijdens de overstromingen. Ze moeten samen met bewoners, waterschappen en gemeenten evacuatie- en hulpplannen aan gaan scherpen, bleek uit evaluaties met het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement. Verder moet de communicatie met buurlanden verbeterd worden zodat alle veiligheidsregio's beter op de hoogte zijn van grensoverschrijdende situaties, zegt de Limburger. Verder gaan ze afspraken maken met dierenwelzijnsorganisaties voor de juiste hulp aan dieren tijdens overstromingen, meldt Sabine Zwiers.

4.3.2 Burgers, organisaties en bedrijven

Burgers hebben tijdens en na de overstromingen in Limburg in 2021 veel spullen en geld gedoneerd en hulp aangeboden waar nodig. Familie en vrienden moeten gedupeerden helpen met het bieden van mentale ondersteuning, volgens de Limburger. Verder willen burgers hun impact op klimaatverandering verminderen, maar hierbij hebben ze hulp van de overheid nodig. Ze kunnen helpen met het opvangen van extreme neerslag door tegels uit de tuin te halen en waterpijpen van het riool af te koppelen, zegt Edwin van der Strate. In risicogebieden kunnen bewoners volgens hoogleraar Eddy Moors hun huizen meer overstromingsbestendig maken, bijvoorbeeld door waterbestendige vloeren te leggen, stopcontacten hoger te plaatsen en dure apparaten verplaatsbaar te maken. Daarnaast wordt er aangeraden door verzekeraars om een betere verzekering af te sluiten. Ook moeten bewoners beter op de hoogte zijn van evacuatieplannen en gevaren, zegt Moors.

Bedrijven hebben ook veel spullen en geld gedoneerd na de overstromingen. Het Watersnoodmuseum in Zeeland heeft een speciale afdeling voor de overstromingen in Limburg, zodat gedupeerden steun kunnen vinden en bezoekers bewuster worden van de gevaren van het water in Nederland, laat directeur Siemco Louwerse weten. Bedrijven willen hun impact op klimaatverandering verminderen, maar hebben ook hierbij hulp van de overheid nodig. Zo willen boeren duurzaam produceren, maar zij hebben hiervoor ondersteuning nodig meldt Sjaak van der Tak van boerenorganisatie LTO. Als laatste zou de Europese Commissie volgens lezers van De Telegraaf samen met bedrijven moeten kijken naar hoe zij hun onderneming kunnen verduurzamen.

Verzekeraars hebben na de overstromingen schadevergoedingen uitgekeerd en willen, met hulp van de overheid, een nieuwe premie ontwikkelen zodat bewoners zich kunnen verzekeren tegen schade door klimaatverandering, meldt De Nederlandse Bank.

Dierenwelzijnsorganisaties hebben een rapport uitgebracht om de veiligheid van dieren tijdens natuurrampen onder de aandacht te brengen. Ze werken volgens Sabine Zwiers samen met het ministerie van Justitie en Veiligheid aan een nationaal crisisplan voor natuurbranden en gaan afspraken maken met veiligheidsregio's over hoe het beste hulp geboden kan worden aan dieren tijdens natuurrampen.

4.4 Verdere resultaten

Als laatste zijn er nog wat losse bevindingen gedaan die belangrijk zijn voor dit onderzoek. Ze worden hieronder uiteengezet.

4.4.1 Framing Strategies

Allereerst is er gekeken of er Framing Strategies toegepast kunnen worden op resultaten uit de analyse. Binnen het diagnostic frame is de oorzaak van de overstroming heel eenduidig, namelijk dat de overstromingen zijn veroorzaakt door klimaatverandering. Op deze discourse kunnen een aantal framing strategies toegepast worden.

Als eerste kan dit resultaat gekoppeld worden aan Frame Amplification. Er wordt voornamelijk benadrukt dat klimaatverandering de overstromingen in Limburg in 2021 heeft veroorzaakt. Echter, de overstromingen kunnen door meerdere dingen veroorzaakt zijn. Zo had er ook gesteld kunnen worden dat er te weinig voorbereidingen waren getroffen om hoge waterstanden op te vangen. Dijken hadden beter versterkt kunnen worden, retentiegebieden hadden groter kunnen zijn en er hadden aanpassingen gedaan moeten worden aan de secundaire waterwegen. De hoeveelheid water die afgevoerd zou worden via beken en rivieren is namelijk onderschat en dit had met beter onderzoek voorkomen kunnen worden. Daarnaast had er benoemd kunnen worden dat er een slechte

samenwerking met de buurlanden is geweest. Gezien het aantal gevallen doden, hadden België en Duitsland meer kunnen doen om de enorme hoeveelheden regenwater op te vangen. Met de expertise die Nederland op dit gebied heeft, hadden de stroomgebieden van de rivieren in beide landen net zoals in Nederland ingericht kunnen worden. Omdat de rivieren in beide landen in de middenloop liggen, en Nederland enkel de benedenloop heeft, had er door de aanpassingen stroomopwaarts minder water richting Nederland hoeven te stromen. Het water had dan beter opgevangen en verdeeld afgevoerd kunnen worden.

Verder is er gebruik gemaakt van Frame Bridging binnen het diagnostic frame. Zoals eerder vermeld, wordt klimaatverandering aangewezen als de oorzaak van de overstromingen. Dit is echter niet de directe oorzaak van de overstromingen; dat was namelijk de enorme regenval in de dagen voorafgaand aan de overstromingen, waardoor er een hoge waterstand ontstond. De vele regen is door wetenschappers en ook de media direct verbonden aan de klimaatverandering, wat uit onderzoeken ook de oorzaak is van de enorme regenbuien. Klimaatverandering blijft dus de indirecte oorzaak van de overstromingen, maar het had er wel mee te maken, zegt meteoroloog Wouter van Bernebeek.

Als laatste kan je ook Frame Extension terugzien. De overstromingen van Limburg zijn gekoppeld aan een grotere maatschappelijke kwestie, namelijk klimaatverandering. De overstromingen zijn weliswaar een lokale gebeurtenis, maar ze worden al snel geplaatst breder wereldwijd debat. De overstromingen zijn een symptoom van een groter en urgenter probleem dat actie en aandacht vereist van beleidsmakers en wetenschappers over de hele wereld.

Het viel op dat er door specialisten en gedupeerden vaak is gewezen naar de overheid als de belangrijkste actor voor het oplossen van de problemen en het nemen van maatregelen. Toch ligt niet alle verantwoordelijk bij de overheid. Hoewel de overheid wetten en regels moet opstellen en mensen moet aansturen, zijn burgers en bedrijven verantwoordelijk voor de uitvoering van deze maatregelen. Samenwerking tussen alle partijen kan bijdragen aan het voorkomen en beter opvangen van overstromingen, aangezien ze elkaar stappen vooruit kunnen helpen. Zo zouden burgers mee kunnen denken en helpen bij aanpassingen in hun eigen leefomgeving.

Opvallend is dat er geen botsing van meningen is geweest over wie welke maatregelen moet gaan uitvoeren. Zo had de overheid ook andere actoren kunnen aanwijzen om een maatregel uit te voeren, maar dit is niet gebeurd. Hierin kan duidelijk Frame Transformation teruggezien worden. Verschillende actoren benadrukken constant dat de overheid verantwoordelijk is voor de uitvoering van maatregelen, terwijl deze ook door andere actoren uitgevoerd kunnen worden. Dit veranderde perspectief legt een grote nadruk op de rol van de overheid, wat niet altijd noodzakelijk of efficiënt is.

4.4.2 Verdere resultaten Core Framing Tasks

De discourse binnen de geanalyseerde kranten ontwikkelde over de tijd heen. In het begin schreven de kranten vooral over wat er gebeurde tijdens de overstromingen; over de waterstand, welke dorpen er geëvacueerd waren en welke hulp er werd aangeboden. Ook werd meteen bekend dat de gedupeerden een vergoeding kregen vanuit de overheid, aangezien de overstromingen officieel een ramp waren. Vlak hierna schoof het gespreksonderwerp op naar welke schade er was aangericht, welke hulp er tijdens het opruimen werd aangeboden en donaties van mensen door het hele land. Al snel hierna werd bekend dat klimaatverandering de overstromingen had veroorzaakt, dat verzekeraars moeilijk deden over wat wel en niet vergoed werd en dat de vergoeding van de overheid lang op zich liet wachten. Ook verschoof de discourse in de kranten snel naar welke maatregelen getroffen moesten worden zodat volgende overstromingen voorkomen of beter opgevangen konden worden. Samen met dat de overstromingen continu als voorbeeld werden gebruikt dat er daadwerkelijk klimaatverandering

is en er snel iets tegen gedaan moet worden, bleven deze onderwerpen tot de laatste geanalyseerde artikelen terug naar voren komen.

De inhoud binnen de frames, ondanks het analyseren van verschillende kranten, sprak elkaar niet tegen. Zelfs het gebruik van andere actoren per krant leidde niet tot tegenstrijdige discoursen, maar ze vulden elkaar juist aan. Ondanks dat elk frame een ander gedeelte van de discourse over de overstromingen analyseerde, vulden ze elkaar goed aan zodat er een volledig beeld van de gebeurtenis geschetst kon worden.

Wel zijn er een aantal overeenkomsten in discourse tussen de verschillende frames. Zowel het diagnostic als het prognostic frame behandelden wat er gebeurde tijdens de overstromingen. Dit komt doordat de hulpacties door verschillende actoren maatregelen zijn die genomen werden door de gemeente, de waterschappen, de hulpdiensten en de overheid. Deze maatregelen waren belangrijk voor zowel de voorbereidende als de herstelmaatregelen rondom overstromingen.

Ook komen het prognostic en motivational frame, door het verkeerd interpreteren van de frames tijdens het coderen, erg overeen. Bij het motivational frame werden echter maatregelen gecodeerd die specifiek door de overheid moesten worden uitgevoerd, terwijl bij het prognostic frame maatregelen werden gecodeerd die door alle andere actoren moesten worden genomen, waardoor ze toch van elkaar verschilde maar wel dezelfde informatie aanleverden.

4.4.3 Resultaten kranten

Verder viel het op dat er verschillen tussen de artikelen in de geanalyseerde kranten zijn. Per krant is uiteengezet wat voor een soort artikelen er geschreven zijn over de overstromingen in Limburg in 2021.

Het Algemeen Dagblad publiceert voornamelijk artikelen over grote nieuwsitems die alle kranten publiceren, bijvoorbeeld over de COP26-bijeenkomst met uitspraken van Mark Rutte of wat de koning heeft verteld bij de troonrede. Ze schrijven ook over belangrijke onderzoeken en spreken experts over veelbesproken onderwerpen in de media. De focus van de artikelen ligt voornamelijk op noodzakelijke informatie voor hun lezers. Dit blijkt ook uit de code-document analyse; het Algemeen Dagblad heeft alle geanalyseerde onderwerpen gelijk behandeld. Ten opzichte van de andere kranten heeft de krant het opvallend vaker over Flood mitigation maatregelen gehad (figuur 10).

De Limburger is een lokale krant die, naast de grote nieuwsitems, vooral de informatie publiceert die relevant is voor hun regio. Er worden veel lokale experts om inzichten gevraagd en interviewen vaker inwoners van de provincie, wat in dit geval voornamelijk gedupeerden zijn. Ze bieden uitgebreidere verslaggeving of informatie over situaties die specifiek van belang zijn voor hun lezers, zoals het aanvragen van schadevergoeding en het beter verzekeren van hun huis. Als je kijkt naar de vijf STAR-FLOOD strategies, heeft de Limburger zich voornamelijk gericht op Risk prevention, Flood preparation en Flood recovery. Dit is logisch aangezien deze maatregelen direct van belang zijn voor de lokale bewoners. In vergelijking met Trouw heeft de Limburger minder uitgebreid verslag gedaan over de situatie rondom de overstromingen. Wel is er vaker vermeld dat de overstromingen zijn veroorzaakt door klimaatverandering (figuur 10).

De Telegraaf heeft, ten opzichte van de andere geanalyseerde kranten, aanzienlijk veel lezersreacties over de overstromingen gepubliceerd. Ook zijn er vaker wat grotere interviews te lezen waarin gedupeerden of experts van alles gevraagd wordt. Er worden minder artikelen gepubliceerd met algemene informatie over situaties, maar ze richten zich meer op diepgaande, uitgebreide artikelen. De Telegraaf heeft hierdoor meer artikelen geschreven met informatie over Flood Preparation en

Recovery. Voor de rest wordt er alleen verslag gelegd over wat ze noodzakelijke informatie vinden, zoals te zien is in figuur 10.

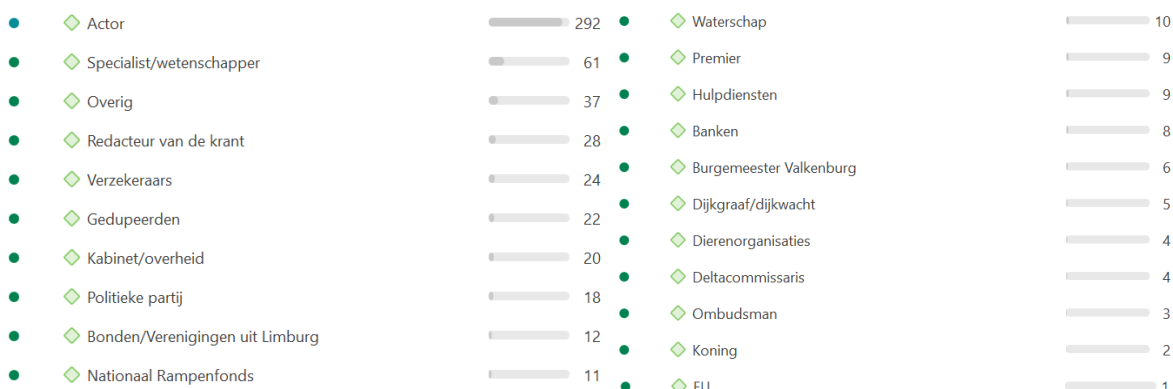
De Trouw publiceert over allerlei onderwerpen, van grote nieuwsitems met reacties van experts, onderzoekers of Tweede Kamerleden, tot kleinere, vaak gedetailleerde verhalen van gedupeerden, lokale verenigingen en lezersreacties. Hierdoor belichten ze verschillende perspectieven en delen ze diverse verhalen in hun artikelen. De Trouw heeft hierdoor veel geschreven over alle verschillende onderwerpen. Het enige onderwerp wat minder belicht is, zijn Flood mitigation maatregelen (figuur 10).

		Algemeen... 39 158	De Limburger 67 326	Telegraaf 38 139	Trouw 63 332	Totals
◇ 1. Risk prevention	106	17	38	11	40	106
◇ 2. Flood defence	49	11	10	7	21	49
◇ 3. Flood mitigation	31	13	9	3	6	31
◇ 4. Flood preparation	130	11	48	17	54	130
◇ 5. Flood recovery	167	18	76	27	46	167
◇ Context rondom gebeurtenis	126	18	31	18	59	126
◇ Context rondom schade	46	10	13	10	13	46
◇ Oorzaak (Klimaatverandering)	103	23	26	14	40	103
Totals		121	251	107	279	758

Figuur 10: Code-document analysis tussen de vier geanalyseerde kranten en informatie uit de verschillende frames

4.4.4 Verdere resultaten actoren

Ook de actoren zijn in twee coderingsronden gecodeerd. In de eerste coderingsronde hebben alle actoren, die bij een quote gecodeerd door een van de drie Core Frameworks hoorden, de code 'Actor' gekregen. Dit leverde 292 gecodeerde quotes op. Om beter inzicht te krijgen in welke types actoren vaker aan het woord waren of bepaalde quotes gaven, is er in een tweede coderingsronde met specifiekere actorcodes gewerkt. Hieruit kwamen de volgende resultaten; 'Specialist/wetenschapper' met 61 quotes, 'Overig' met 37 quotes, 'Redacteur van de krant' met 28 quotes, 'Verzekeraars' met 24 quotes, 'Gedupeerden' met 22 quotes, 'Kabinet/overheid' met 20 quotes, 'Politieke partij' met 18 quotes, 'Bonden/Verenigingen uit Limburg' met 12 quotes, 'Nationaal Rampenfonds' met 11 quotes, 'Waterschap' met 10 quotes, 'Premier' met 9 quotes, 'Hulpdiensten' met 9 quotes, 'Banken' met 8 quotes, 'Burgemeester Valkenburg' met 6 quotes, 'Dijkgraaf/dijkwacht' met 5 quotes, 'Dierenorganisaties' met 4 quotes, 'Deltacommissaris' met 4 quotes, 'Ombudsman' met 3 quotes, 'Koning' met 2 quotes en 'EU' met 1 quote (zie figuur 11).

Figuur 11: Codes Actoren

Verder is er gekeken naar de code co-occurrence tussen actoren en de vijf STAR-FLOOD strategies, de oorzaak van de overstromingen en de context rond de gebeurtenis en schade (figuur 12). De meeste actoren hebben zich uitgesproken over Risk prevention, Flood preparation en Flood recovery. Bij Risk prevention, benadrukten specialisten en wetenschappers, de premier en politieke partijen de noodzaak om meer te doen tegen klimaatverandering. Bij de Flood preparation kwamen vooral hulpdiensten zich uitgelaten over de huidige evacuatie en veiligheidsplannen. Voor Flood recovery was er veel aandacht voor vergoedingen, waarbij de overheid, verzekeraars en het Nationaal Rampenfonds vaak aan het woord kwamen in de artikelen.

Er waren weinig actoren die zich uitlieten over Flood defence en mitigation, wat logisch is aangezien hier ook weinig over is geschreven. Over de oorzaak van de overstromingen gaven voornamelijk specialisten en wetenschappers hun mening. Verder spraken specialisten en wetenschappers en verzekeraars het meest over de aangerichte schade, terwijl hulpdiensten en wetenschappers en specialisten de context rondom de overstromingen bespraken.

	1. Risk prevention 106	2. Flood defence 49	3. Flood mitigation 31	4. Flood preparation 130	5. Flood recovery 167	Context rondom gebeurtenis 126	Context rondom schade 46	Oorzaak (Klimaatverandering) 103
Actor	25	5	6	21	36	11	12	10
Banken	2				1			
Bonden/Verenigingen uit Limburg					3			
Burgemeester Valkenburg			1		2	1	1	
Deltacommissaris	1	1		1			1	1
Dijkgraaf/dijkwacht		1						
EU								1
Geduceerden	1		1	1	1		1	
Hulpdiensten				6		3		1
Kabinet/overheid	2			1	9	2	1	
Koning				1				
Nationaal Rampenfonds					8			
Ombudsman					1			
Overig	1			2	1	1		
Politieke partij	5	1		2	4			1
Premier	5			1	1			1
Specialist/wetenschapper	5	2	3	2	1	4	3	4
Verzekeraars	1			2	5		5	1
Waterschap	2		1	2				

Figuur 12: Code co-occurrence tussen de actoren en informatie uit verschillende frames

Uit de code-document analysis bleek dat de Limburger veelal gebruik maakte van een breed scala aan actoren. In tegenstelling tot De Limburger richtte het Algemeen Dagblad zich voornamelijk op specialisten en wetenschappers in hun interviews. De Telegraaf daarentegen, betrok veelal de mening van gewone Nederlanders, zoals Max Verstappen, een fotograaf, een beeldhouwer, en een artiest. De Trouw benaderde een diverse groep actoren, met een sterke focus op specialisten en wetenschappers, evenals geduceerden. Bovendien bevatte de berichtgeving van de Trouw veel bijdragen van de redacteurs van de krant zelf (figuur 13).

	Algemeen Dagblad 39 / 158	De Limburger 67 / 326	Telegraaf 38 / 139	Trouw 63 / 332	Totals
Actor	53	101	47	91	292
Banken		7	1		8
Bonden/Verenigingen uit L...	1	7		4	12
Burgemeester Valkenburg	2	4			6
Deltacommissaris	1	1	1	1	4
Dierenorganisaties		1		3	4
Dijkgraaf/dijkwacht		2		3	5
EU				1	1
Geduceerden	4	3	4	11	22
Hulpdiensten		3		6	9
Kabinet/overheid	4	8	5	3	20
Koning	1		1		2
Nationaal Rampenfonds	3	4	1	3	11
Ombudsman		2	1		3
Overig	3	15	12	7	37
Politieke partij	2	6	3	7	18
Premier	2	3		4	9
Redacteur van de krant	4	8	6	10	28
Specialist/wetenschapper	19	14	8	20	61
Verzekeraars	5	10	4	5	24
Waterschap	2	5		3	10
Totals	106	204	94	182	586

Figuur 13: Figuur 10: Code-document analysis tussen de vier geanalyseerde kranten en de actoren

5. Conclusie

Tijdens dit onderzoek is er onderzocht hoe de discours over de overstromingen in Limburg in 2021 in de media is veranderd binnen de drie Core Framing Tasks tussen juli 2021 en april 2024. Dit werd gedaan aan de hand van de theorie van de drie Core Framing Tasks van Benford en Snow.

Uit de analyse van het diagnostic frame bleek dat verschillende actoren, waaronder veel experts en wetenschappers, unaniem klimaatverandering als de primaire oorzaak van de overstromingen hebben aangewezen. Hoewel wetenschappers in het begin voorzichtig waren met het koppelen van het extreme weer met overstromingen aan klimaatverandering, bevestigden latere onderzoeken de invloed van de opwarming van de aarde op dit extreme weer. Het IPCC-rapport van augustus 2021 en een internationale studie van de World Weather Attribution ondersteunden deze conclusies.

Binnen het prognostic frame bleek uit de resultaten dat er veel aanbevelingen voor maatregelen zijn gegeven door alle actoren die aan het woord kwamen in de kranten. Deze verschillende maatregelen zijn ingedeeld volgens de vijf STAR-FLOOD strategies. Uit de Risk prevention strategie bleek dat alle actoren van mening waren dat er meer maatregelen genomen moeten worden om klimaatverandering tegen te gaan. Politici en experts benadrukten na het zorgwekkende IPCC-rapport het belang van het verminderen van CO₂-uitstoot en energiezuiniger leven om de klimaatdoelstellingen te halen. Experts maakten binnen de Flood defence en Flood mitigation strategies duidelijk dat de omgeving van Zuid-Limburg anders moet worden ingericht. Naast de primaire waterkeringen, zoals de Maas, moeten nu ook de secundaire waterkeringen, zijrivieren en beken, verbeterd worden. Verder moet bestaande bouw en nieuwbouw zo ingericht worden dat het water beter opgevangen en afgevoerd kan worden. Ook moeten bewoners hun huizen zo inrichten dat ze beter bestand zijn tegen overstromingen.

Bij de Flood preparation strategie kwam duidelijk naar voren dat er evacuatie- en veiligheidsplannen opgesteld moeten worden voor zowel mensen als dieren, zodat gemeenten, hulpdiensten en bewoners weten wat ze moeten doen wanneer er in de toekomst een hoge waterpeil is en er overstromingen plaatsvinden. Als laatste bleek uit de Flood recovery strategie dat de uitkering van schadevergoedingen in de toekomst soepeler moet verlopen. Het is voor alle betrokken partijen vervelend wanneer dit niet gebeurt; verzekeraars en de overheid krijgen veel negatieve reacties wanneer dit te lang duurt en gedupeerden kunnen hun schade niet herstellen omdat ze er het geld niet voor hebben.

Het motivational frame liet zien dat alle actoren stappen kunnen nemen om de voorgestelde maatregelen uit te voeren. Toch werd vaak benoemd dat overheidsinstanties de meeste maatregelen moeten uitvoeren, aangezien het gaat om grote veranderingen in de ruimtelijke omgeving of wetgeving. Burgers en bedrijven kunnen echter ook hun steentje bijdragen aan de uitvoering, al gaat het soms om kleinere aanpassingen.

De belangrijkste actoren in de geanalyseerde kranten bleken specialisten en wetenschappers te zijn. Deze groep actoren is het meest geïnterviewd en hebben het vaakst hun mening gegeven over bepaalde onderwerpen. Ook werden gedupeerden veel geïnterviewd door verschillende kranten, zodat ook hun kant van het verhaal zichtbaar werd. Verder kwamen verzekeraars veel aan het woord over schadevergoedingen en deelden leden van het kabinet en de overheid regelmatig mededelingen.

Het verschilde echter per krant welke actoren vaker aan het woord kwamen. Zo sprak De Telegraaf vaak met Nederlanders die geen actieve rol hadden in de overstromingen, maar wel hun mening wilde geven of om hun mening werd gevraagd. De Limburger sprak daarentegen vaker met lokale bonden en verenigingen.

Tot slot is er gekeken of er Framing Strategies toegepast konden worden op de resultaten van de analyse. In het diagnostic frame is de oorzaak van de overstroming heel duidelijk; ze werden

veroorzaakt door klimaatverandering. Om deze reden waren een drietal Framing Strategies erg goed toepasbaar op deze discourse. Frame Amplification kon teruggezien worden in het benadrukken van een bepaalde discourse, namelijk dat klimaatverandering de oorzaak van de overstromingen is. Ook Frame Bridging was van toepassing. Klimaatverandering is niet de directe oorzaak van de overstromingen. Dit was de enorme regenval in de dagen voor de overstroming, waar klimaatverandering wel indirect mee te maken had. Daarnaast was Frame Extension zichtbaar, aangezien de oorzaak van de overstromingen werd gekoppeld aan een grotere maatschappelijke kwestie: klimaatverandering.

Frame Transformation kon worden toegepast in het motivational frame. De overheid werd namelijk als enige actor aangewezen om maatregelen uit te voeren, terwijl andere actoren ook een grotere rol kunnen spelen in het voorkomen en beter opvangen van overstromingen.

Concluderend is de discourse over de overstromingen beïnvloed door de meningen van actoren en de resultaten van onderzoeken die in de media zijn gepresenteerd. Opvallend is dat er tussen en binnen de verschillende kranten geen botsingen van meningen te zien waren, wat de discourse enigszins eentonig maakte. Aangezien er weinig tegengeluid werd geboden door de kranten, is de eentonige discourse waarschijnlijk door de meeste Nederlanders overgenomen. Hopelijk kunnen beleidsmakers en bewoners de in de kranten aanbevolen maatregelen gaan uitvoeren, zodat Limburg veiliger wordt voor toekomstige overstromingen.

6. Discussie

In het onderzoek van De Bruijn en Klijn (2009) werd Limburg niet aangewezen als een kwetsbaar gebied wat betreft overstromingen. Toch bleek uit dit onderzoek over de overstromingen van juli 2021 dat Limburg wel degelijk een kwetsbaar gebied is. Er zijn tijdens deze overstromingen geen slachtoffers gevallen wat dus betekent dat de inwoners inderdaad makkelijk naar een veilig gebied kunnen komen, mede dankzij de evacuatieplannen. Toch bleek uit de analyse dat veel steden en dorpen enorm zijn toegetakeld en ook was de economische schade groot. Het zal ongetwijfeld minder zijn geweest dan wanneer er in de Randstad een overstroming plaatsvindt, zoals De Moel et al. (2011) benoemde, maar dat betekent niet dat het gebied niet kwetsbaar is. Er moeten meer onderzoeken uitgevoerd worden naar de waterveiligheid van Limburg, want de overstromingen in 2021 hebben laten zien dat ook dit gebied kwetsbaar is.

In het onderzoek van Baan en Klein (2004) is benoemd dat mensen die in de buurt van een rivier wonen niet goed voorbereid zijn op eventuele overstromingen en de consequenties ervan. Dit was dan ook te zien in dit onderzoek over de overstromingen in Limburg. Veel huizen en inboedel zijn verloren gegaan aan het water, mensen waren niet goed verzekerd en ook waren vluchtroutes en evacuatieplannen niet helder. Mensen hebben half over kop spullen veilig moeten stellen en hun huis uit moeten vluchten.

Verder blijkt uit dit onderzoek dat het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat opnieuw heeft gekeken naar de veiligheid van Zuid-Limburg. De aangelegde Maaswerken hebben tijdens de overstromingen hun werk gedaan, maar hielden het maar net. Om deze reden zijn de huidige Deltaplannen aangepast. Rivieren worden verruimd zodat er meer water opgevangen en afgevoerd kan worden. Ook wordt 2000 kilometer aan dijken en worden 500 sluizen en gemalen versterkt. Verder vinden experts uit dit onderzoek dat er nog een aantal aanpassingen gedaan moeten worden bij de secundaire waterwegen om gedupeerden van de overstroming in juli 2021 veiliger te stellen.

Parmet en Burgdorffer (1995) hebben in hun onderzoek goed voorspeld dat door klimaatverandering vaker overstromingen plaats konden vinden. Uit dit onderzoek bleek dat de vroegtijdige waarschuwingen, die belangrijk zijn volgens de onderzoekers, niet gegeven tijdens de overstromingen in Limburg in 2021 doordat het waterpeil heel snel steeg. Ook zijn de adaptatie strategieën waar Poussin et al. (2012) een artikel over had geschreven, blijkbaar nog niet goed genoeg uitgevoerd. Uit de analyse kwam naar voren dat huizen niet overstromingsbestendig waren en er niet veel aanpassingen aan de ruimtelijke omgeving zijn geweest, buiten de plannen uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma en het project Ruimte voor de Rivier, waardoor het voorkomen moest worden dat Zuid-Limburg zou overstromen. De omgeving van de Maas is wel overstromingsbestendig gemaakt maar de omgeving van de zijtakken en beken niet. Hier moet zeker nog wat aan gedaan worden.

Opvallend is dat alleen het grote onderzoek van het KNMI in samenwerking met andere instituten uit 2023 naar de oorzaak van de overstromingen, is vermeld in de krantenartikelen. Het onderzoek over de schade in de infrastructuur van Koks et al. (2022) en de onderzoeken over de gezondheidseffecten van Task Force Fact Finding hoogwater 2021 (2021) en van De Jong et al. (2023) zijn hier niet benoemd. Ook is het misschien nuttig om een onderzoek te doen naar de schadevergoedingen rondom de overstromingen, aangezien dit allesbehalve soepel verliep.

7. Reflectie en vervolgonderzoek

7.1 Reflectie

Tijdens het schrijven van mijn bachelor thesis ben ik tegen een aantal punten aangelopen. Deze zal ik hieronder bespreken en zodat ik er in de toekomst wat van kan leren. Ook reflecteer ik op de gebruikte theorie in dit onderzoek.

Allereerst een reflectie op de gebruikte theorie in dit onderzoek.

De theorie vond ik erg lastig te begrijpen. Er was weinig informatie over te vinden, omdat de theorie niet vaak gebruikt wordt. Hierdoor waren er ook weinig voorbeelden uit andere onderzoeken beschikbaar. Uiteindelijk is tijdens de analyse de theorie verkeerd geïnterpreteerd, waardoor er weinig verschil bleek te zijn tussen twee Core Framing Tasks: het prognostic frame en het motivational frame. Dit is opgelost door de informatie te categoriseren onder de vijf strategieën van STAR-FLOOD. Hierdoor moest echter het hele onderzoek aangepast worden, wat niet heel ideaal was.

Zoals eerder vermeld is een media-analyse gevoelig voor een bias van de onderzoeker. Zo heb ik alle artikelen naar eigen interpretatie gecodeerd. Een andere onderzoeker had ongetwijfeld bepaalde quotes anders gelabeld of gecodeerd. Ook de codes die in de tweede coderingsronde zijn opgesteld, zijn volledig op basis van mijn eigen interpretatie gemaakt. Een andere onderzoeker had andere codes kunnen opstellen en quotes anders kunnen labelen. Hierdoor zijn de resultaten beïnvloed en is het onderzoek minder betrouwbaar. Daarnaast zijn de resultaten geanalyseerd naar mijn eigen interpretatie, vooral bij het hoofdstuk 'Verdere Resultaten'. Een andere onderzoeker had mogelijk een andere mening over bepaalde resultaten kunnen hebben en daardoor andere conclusies kunnen trekken.

Verder had mijn time management beter gekund. Ondanks dat ik een goede planning had gemaakt aan het begin van de scriptie, heb ik mij hier niet aan gehouden. Dit kwam onder andere doordat ik kandidaatsbestuur werd van de studievereniging, een periode die drukker bleek dan ik vooraf had gedacht. Gedurende deze tijd had ik op sommige moment mijn tijd effectief kunnen besteden aan mijn thesis, maar omdat ik lange dagen achter de rug had ontbrak de discipline om verder te werken aan mijn thesis. Aan het einde van de scriptie kwam ik daarom ook een beetje in tijdsnood, terwijl dit absoluut niet had hoeven gebeuren. In het vervolg zal ik daarom mij beter willen houden aan de planning die ik vooraf opstel.

Daarnaast heb ik gedurende het onderzoek veel krantenartikelen moeten verwijderen aangezien ze dubbel voorkwamen of niet relevant bleken. Hierdoor bleven er steeds minder artikelen over om te analyseren. Ik had achteraf gezien meerdere kranten kunnen selecteren om zo meer verhalen en perspectieven over de overstroming te kunnen verzamelen waardoor het onderzoek wellicht meer diepgang had gehad.

Een ander punt van reflectie gaat over de oorzaak van de overstroming in Limburg 2021. Dit bleek al vrij snel aan klimaatverandering toegekend te worden, waardoor de analyse binnen het diagnostic frame vrij eentonig bleef. Hierdoor zijn de resultaten minder spannend dan ik aanvankelijk had gehoopt. Verder bleek dat de impact van de overstromingen in Limburg minder heftig was dan in België en Duitsland. Het was achteraf gezien leuker geweest om eenzelfde soort analyse te doen met kranten uit België en Duitsland. Hierdoor kunnen de discourses binnen de frames met elkaar vergeleken worden, wat inzicht kan geven in de overeenkomsten en verschillen met betrekking tot de oorzaak en aanpak van de overstroming.

7.2 Vervolgonderzoek

Voor toekomstig onderzoek naar de overstromingen in Limburg van 2021 zijn er verschillende manieren om een andere richting voor het onderzoek te creëren. Allereerst zou hetzelfde onderzoek met andere kranten uitgevoerd kunnen worden. In andere kranten zouden andere actoren aan het woord kunnen komen. Er zouden hierdoor andere oorzaken, oplossingen en governance stappen aangedragen kunnen worden, waardoor de discourses binnen de frames er anders uit kunnen zien. Ook zouden hiervoor kranten uit België en/of Duitsland worden geselecteerd, waardoor er wellicht andere oorzaken of manieren van aanpak belicht kunnen worden aangezien de overstroming een grotere impact in beide landen had dan in Nederland.

Daarnaast zou het waardevol zijn om dit onderzoek over een aantal jaar opnieuw uit te voeren. Er kan op dat moment beter onderzocht worden wat men daadwerkelijk heeft veranderd of wat anders is aangepakt na de overstromingen in Limburg van 2021. Nu is het namelijk nog te kort geleden om significante veranderingen door te hebben gevoerd, maar over een aantal jaar heeft men meer tijd gehad om maatregelen te kunnen implementeren.

Een andere manier om onderzoek te doen naar discourses binnen de drie core frames, is door rapporten, beleidsdocumenten en omgevingsvisies te gaan onderzoeken en analyseren. Door deze officiële documenten te analyseren, kan inzicht worden verkregen in hoe beleidsmakers en deskundigen de gebeurtenissen hebben geïnterpreteerd, welke lessen zij hebben getrokken en hoe ze voor veranderingen hebben gezorgd. De bevindingen in dit soort rapporten hebben namelijk zowel de berichtgeving in de media beïnvloed als anders om.

Deze onderzoeken kunnen een ander inzicht geven in de discourse die gebruikt worden binnen de drie Core Framing Tasks over de overstromingen in Limburg van 2021.

8. Bronvermelding

- Asselman, N., Van Heeringen, K. J., De Jong, J., & Geertsema, T. (2022). Juli 2021 overstrooming en wateroverlast in Zuid-Limburg (Nr. 11207700-000-ZWS-0019). Deltares. Geraadpleegd op 13 februari 2024, van https://www.waterschaplimburg.nl/publish/pages/7013/juli_2021_overstroming_en_wateroverlast_in_zuid-limburg.pdf
- Baan, P., & Klijn, F. (2004). Flood risk perception and implications for flood risk management in the Netherlands. *International Journal Of River Basin Management*, 2(2), 113–122. <https://doi.org/10.1080/15715124.2004.9635226>
- Benford, R., & Snow, D. (1988). Ideology, Frame Resonance and Participant Mobilization. *International Social Movement Research*, 1, 197–217. https://www.researchgate.net/publication/285098685_Ideology_Frame_Resonance_and_Participant_Mobilization
- Benford, R., & Snow, D. (2000). Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment. *Annual Review Of Sociology*, 26(1), 611–639. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.611>
- Carter, M. J. (2013). The Hermeneutics of Frames and Framing. *SAGE Open*, 3(2), 215824401348791. <https://doi.org/10.1177/2158244013487915>
- CBS. (2024). Nederland in cijfers. Statline. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70262ned/table?dl=92148>
- De Bruijn, K., & Klijn, F. (2009). Risky places in the Netherlands: a first approximation for floods. *Journal Of Flood Risk Management*, 2(1), 58–67. <https://doi.org/10.1111/j.1753-318x.2009.01022.x>
- De Jong, A., Van Beek, J., Fischer, A., Geurts, M., Mos, J., Geerling, G., Koopmans, M., & Boelee, E. (2023). Health effects of flooding in Limburg. *Journal Of Coastal And Riverine Flood Risk*, 2. <https://doi.org/10.59490/jcfr.2023.0004>
- De Moel, H., Aerts, J. C. J. H., & Koomen, E. (2011). Development of flood exposure in the Netherlands during the 20th and 21st century. *Global Environmental Change*, 21(2), 620–627. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2010.12.005>
- De Vreese, C. H. (2005). News framing. *Information Design Journal*, 13(1), 51–62. <https://doi.org/10.1075/idjdd.13.1.06vre>
- Deltares. (2023). Gevolgen overstroomingen Limburg (Nr. 11207700-007-ZWS-0011). Geraadpleegd op 13 februari 2024, van https://publications.deltares.nl/11207700_007_0011.pdf
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: Essays on the organization of experience*. Boston, MA: Northeastern University Press
- Kaufmann, M., Lewandowski, J., Choryński, A., & Wiering, M. (2016). Shock events and flood risk management: a media analysis of the institutional long-term effects of flood events in the Netherlands and Poland. *Ecology And Society*, 21(4). <https://doi.org/10.5751/es-08764-210451>

- KNMI. (2023). KNMI'23 klimaatscenario's voor Nederland. Geraadpleegd op 13 februari 2024, van https://cdn.knmi.nl/system/data_center_publications/files/000/071/901/original/KNMI23_klimaatscenarios_gebruikersrapport_23-03.pdf
- Koks, E., Van Ginkel, K., Van Marle, M., & Lemnitzer, A. (2022). Brief communication: Critical infrastructure impacts of the 2021 mid-July western European flood event. *Natural Hazards And Earth System Sciences*, 22(12), 3831–3838. <https://doi.org/10.5194/nhess-22-3831-2022>
- Krippendorff, K. (2013). *Content Analysis: An Introduction to its Methodology* (3de editie). Sage. ISBN 978-1-4129-8315-0
- McCombs, M. (2001). Agenda-setting. In Elsevier eBooks (pp. 285–288). <https://doi.org/10.1016/b0-08-043076-7/04310-2>
- Mees, H. (2016, maart). Overview of the five Flood Risk Management Strategies identified within STAR-FLOOD. ResearchGate. https://www.researchgate.net/figure/overview-of-the-five-Flood-Risk-Management-Strategies-identified-within-STAR-FLOOD_fig2_299967910
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2024a, 21 maart). Maaswerken. <https://www.rijkswaterstaat.nl/water/waterbeheer/bescherming-tegen-het-water/maatregelen-om-overstromingen-te-voorkomen/maaswerken>
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2024b, april 23). Waterbeheer. <https://www.rijkswaterstaat.nl/water/waterbeheer>
- Neuendorf, K. A. (2017). *The Content Analysis Guidebook*. <https://doi.org/10.4135/9781071802878>
- Parmet, B., & Burgdorffer, M. (1995). Extreme discharges of the Meuse in the Netherlands: 1993, 1995 and 2100 — Operational forecasting and long term expectations. *Physics And Chemistry Of The Earth*, 20(5–6), 485–489. [https://doi.org/10.1016/s0079-1946\(96\)00017-1](https://doi.org/10.1016/s0079-1946(96)00017-1)
- Poussin, J. K., Bubeck, P., Aerts, J. C. J. H., & Ward, P. J. (2012). Potential of semi-structural and non-structural adaptation strategies to reduce future flood risk: case study for the Meuse. *Natural Hazards And Earth System Sciences*, 12(11), 3455–3471. <https://doi.org/10.5194/nhess-12-3455-2012>
- Raadgever, G. T., Booister, N., & Steenstra, M. K. (2018). Flood Risk Management Strategies. In *Flood Risk Management Strategies and Governance* (pp. 93–100). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-67699-9_8
- SDG Nederland. (2023, 22 november). Dit zijn de Sustainable Development Goals - SDG Nederland. <https://www.sdgnerland.nl/de-17-sdgs/>
- Snow, D. A., Vlienghart, R., & Ketelaars, P. (2018). The Framing Perspective on Social Movements. *The Wiley Blackwell Companion To Social Movements*, 392–410. <https://doi.org/10.1002/9781119168577.ch22>
- Solman, P., & Henderson, L. (2018). Flood disasters in the United Kingdom and India: A critical discourse analysis of media reporting. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*, 20(12), 1648–1664. <https://doi.org/10.1177/1464884918762363>
- Staf deltacommissaris. (2020). Deltaprogramma 2021. In *Deltaprogramma*. Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit & Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

<https://www.deltaprogramma.nl/deltaprogramma/documenten/publicaties/2020/09/15/dp2021-nl-printversie>

- Task Force Fact Finding hoogwater 2021. (2021). Hoogwater 2021: Feiten en duiding. Expertise Netwerk Waterveiligheid. <https://doi.org/10.4233/uuid:06b03772-ebe0-4949-9c4d-7c1593fb094e>
- Van Dijk, T. A. (2006). Discourse and manipulation. *Discourse & Society*, 17(3), 359–383. <https://doi.org/10.1177/0957926506060250>
- Van Dijk, T. A. (2014). Critical Discourse Studies: A Sociocognitive Approach. In *The Discourse Studies Reader* (pp. 389–399). Sage. <https://www.jbe-platform.com/content/books/9789027270184-7.9dij>
- Van Rijswick, H., Kaufmann, M., Van Doorn-Hoekveld, W. J., & Gilissen, H. K. (2016). Analysing and evaluating flood risk governance in the Netherlands: Drowning in safety. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.2197.4167>
- Vennix, J. (2019). *Research methodology: An introduction to scientific thinking and practice*. Pearson.
- Waterschap Limburg. (2021, juli). Extreme neerslag leidde in juli 2021 tot overstromingen in Zuid-Limburg. <https://www.h2owaternetwerk.nl/h2o-actueel/analyse-analyse-limburg-alleen-maatwerk-kan-risico-s-wateroverlast-verkleinen-alleen-maatwerk-kan-risico-s-wateroverlast-verkleinen>
- Wesselink, A. J., Warner, J., & Kok, M. (2013). You gain some funding, you lose some freedom: The ironies of flood protection in Limburg (The Netherlands). *Environmental Science & Policy*, 30, 113–125. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2012.10.018>
- Wind, H., Nierop, T. M., De Blois, C. J., & De Kok, J. (1999). Analysis of flood damages from the 1993 and 1995 Meuse Floods. *Water Resources Research*, 35(11), 3459–3465. <https://doi.org/10.1029/1999wr900192>